

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Inlichtingen bij

telefoon
Zaaknummer 5355125

Waterschap Vechtstromen
De heer ■■■■■■■■■■
Postbus 5006
7600 GA ALMELO

Datum	Kenmerk	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
16.10.2019	2019/0286457	2	30 april 2019	

Onderwerp: Vergunning Wet natuurbescherming

Geachte heer ■■■■■■■■■■

U heeft, namens Waterschap Vechtstromen, een aanvraag om een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming – Natura 2000-gebieden (verder Wnb – Natura 2000-gebieden) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 30 april 2019¹ ontvangen. De aanvraag betreft de voortzetting/wijziging/uitbreiding van Project Archem-Eerder hooilanden. Het Project Archem-Eerder hooilanden bestaat uit rivierherstelmaatregelen en lokale ingrepen in de afwatering. De aanvraag heeft mede betrekking op de ontstane situatie zoals deze na de ingrepen is ontstaan.

In deze brief geven wij onze beslissing weer.

Besluit

Wij verlenen u een vergunning voor voortzetting/wijziging/uitbreiding van Project Archem-Eerder hooilanden. Het project vindt plaats tussen de uitstroom van de Linderbeek tot aan de Steile Oever.

De motivering hiervoor is in bijlage 1 (overwegingen) weergegeven.

De volgende stukken maakt onderdeel uit van de vergunning:

- Royal HaskoningDHV, 24 april 2019. Reggeherstel Eerde Archem- aanvullende effectbeoordeling bemesting op Natura 2000-doelen. BG6352 – 0001 (ons kenmerk 2019/0169208)
- Reactienota Zienswijzen (bijlage 3 bij dit besluit).

De definitieve vergunning wordt verleend voor onbepaalde tijd.

Leges

U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag leges verschuldigd². De verschuldigde leges voor dit besluit bedragen € 2.660,00.

Voor betaling van dit bedrag ontvangt u een factuur. Op deze factuur staat tevens vermeld hoe u eventueel bezwaar kunt aantekenen tegen de hoogte van het legesbedrag en de gehanteerde grondslagen.

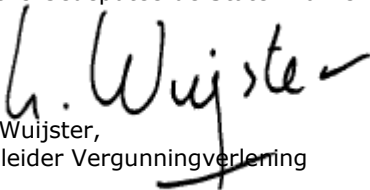
¹ EDO-kenmerk 2019/0136087

² Belastingverordening Overijssel

Tot slot

Heeft u nog vragen naar aanleiding van deze beslissing, dan kunt u bellen met [REDACTED]. Hij is te bereiken via telefoonnummer [REDACTED] of [REDACTED]

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Bijlagen:

Bijlage 1	Overwegingen bij het besluit
Bijlage 2	Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Vecht en Beneden Reggegebied
Bijlage 3	Reactienota zienswijzen
Bijlage 3A	Zienswijze heer en mevrouw [REDACTED] (omwonende)
Bijlage 3B	Zienswijze gemeente Ommen
Bijlage 3C	Zienswijze landgoed Huis Archem
Bijlage 3D	Bezwaar de heer en mevrouw [REDACTED] (omwonende) tegen dwangsombeschikking

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Burgemeester en wethouders van Ommen;
- Familie [REDACTED]
- Huis Archem;
- Royal HaskoningDHV, [REDACTED]

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u naar de rechter, als u belanghebbende bent.

U kunt beroep instellen als u belanghebbende bent, en:

- a. u een zienswijze tegen het ontwerpbesluit heeft ingediend,
Of:
- b. het u in redelijkheid niet kan worden verweten dat u geen zienswijze heeft ingediend,
Of:
- c. u bezwaar heeft tegen de wijzigingen die zijn aangebracht in het besluit, ten opzichte van het ontwerpbesluit.

Stuurt u dan een beroepschrift naar de Rechtbank Overijssel. Deze rechter kijkt dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw beroepschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw beroepschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. U doet een kopie van ons besluit bij uw beroepschrift zodat de rechtbank weet om welk besluit het gaat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met ons besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw beroepschrift.
4. U verstuurt het beroepschrift op tijd. U moet het beroepschrift versturen binnen zes weken na de datum waarop wij het besluit ter inzage hebben gelegd.

Uw beroepschrift kunt u op 3 manieren versturen.

1. Met de post naar: Rechtbank Overijssel, Afdeling bestuursrecht, postbus 10067, 8000 GB Zwolle.
2. Met een faxbericht. Het faxnummer van Rechtbank Overijssel is: 088 - 361 0061
3. Via internet. U gebruikt daarvoor het digitaal beroepschriftformulier van de rechtbank. Het formulier vind u op www.rechtspraak.nl.

Voor de behandeling van uw beroep betaalt u een bedrag. De hoogte van dit bedrag kunt u vinden op de hiervoor genoemde website. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor vragen belt u met de Informatiebalie Rechtbank Overijssel: 088 - 361 5555.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u beroep instelt bij de rechtbank treedt ons besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte beroepsprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor vragen belt u het hierboven genoemde telefoonnummer.

Overwegingen bij het besluit

Bijlage 2

Het besluit bestaat uit de vergunning en voorschriften (indien opgenomen). In deze bijlage zijn de overwegingen bij het besluit opgenomen. Het besluit en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

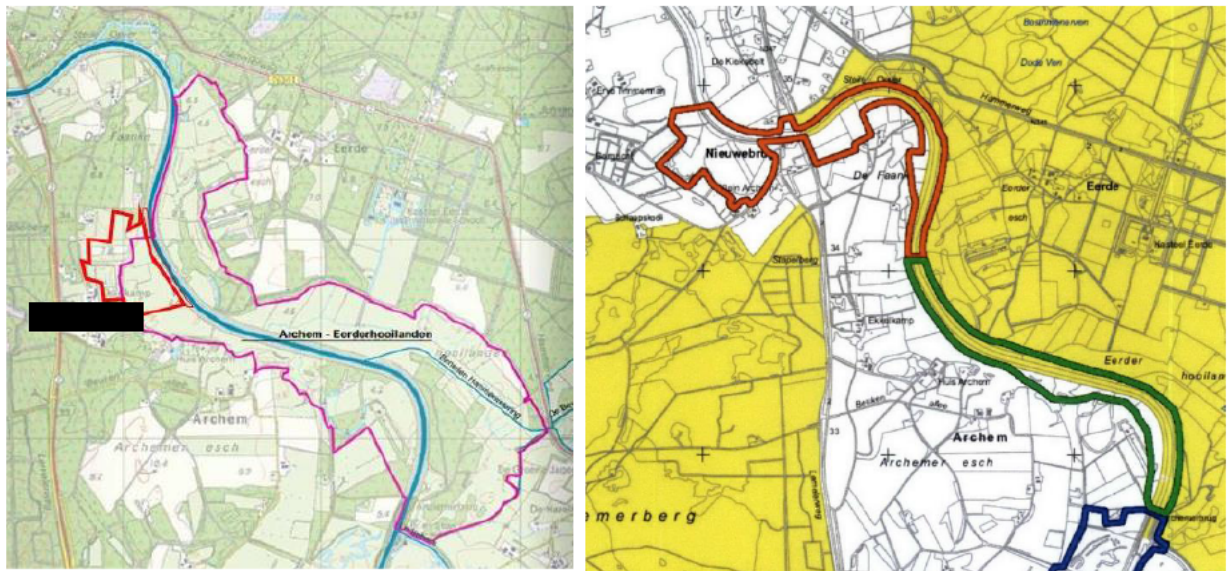
A1	Vergunningaanvraag	5
A1.1	Voorgeschiedenis en beschrijving project	5
A1.2	Doel project 'voortzetting/wijziging/uitbreiding van Project Archem-Eerder hooilanden'	7
A1.3	Periode	7
A1.4	Onderliggende documenten	7
A1.5	Aanvullende gegevens	8
A2	Bevoegdheid	8
A2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	8
A3	Procedure	8
A3.1	Overeenstemming andere provincie	8
A3.2	Adviesverzoek aan gemeente	8
A4	Toetsingskader Natura 2000-gebieden	9
A5	Vergunningplicht	9
B	TOETSING NATURA 2000-GEBIEDEN	9
B1	Inhoudelijke beoordeling	9
B1.1	Toetsing effectbeoordeling	10
B1.1.1	Mogelijk optredende effecten	10
B1.1.2	Beschrijving van de effecten in de aanvraag	12
B1.1.3	Toetsing van de effectenbeoordeling	20
B1.4	Eindconclusie toetsing	24
B2.1	Bespreking van ingediende zienswijze	24
B2.1.3	Wijzigingen ten opzichte van het ontwerp besluit	24
C	SLOTCONCLUSIE NATURA 2000-GEBIEDEN	24

A1 Vergunningaanvraag

A1.1 Voorgeschiedenis en beschrijving project

Voorgeschiedenis

Het Reggeherstelproject Klimaatbuffer Regge was gericht op het herstellen van de Regge tot een dynamisch watersysteem. Door het aanpassen van de Regge zelf en oude meanders opnieuw te verbinden aan de Regge loopt deze rivier weer door een deel van de oorspronkelijke loop. Door het deels verwijderen van kades zijn grote(re) overstromingsvlaktes ontstaan. Hierdoor kan de rivier beter het water na hevige regenbuien opvangen. Door het water langzaam te laten wegstromen ontstaat er tevens een buffer in perioden met weinig water. Op 5 juli 2012 heeft het waterschap Regge en Dinkel (nu Waterschap Vechtstromen) een vergunning (zaaknummer Z-HZ_NB-2011-006537; kenmerk 2012/0172138) ontvangen voor de uitvoering van het Reggeherstelproject Klimaatbuffer. Deze vergunning was geldig tot 31 december 2013. Bij besluit van 4 maart 2013 (kenmerk 2013/0007098) hebben GS op verzoek van het waterschap enkele voorschriften bij die vergunning gewijzigd. Voor het gehele gebied is vervolgens op 21 november 2012 door het waterschap een projectplan vastgesteld (het gebied is daar Archem-Eerder hooilanden genoemd). In 2013 zijn de werkzaamheden aan het projectplan Archem-Eerder hooilanden uitgevoerd. Werkzaamheden aan de aangrenzende deelprojecten (en projectplannen) Nieuwebrug en Archermaten zijn in 2012 uitgevoerd.

Figuur 1. Links: Plangrens en door familie [REDACTED] in gebruik zijnde percelen. Bij het bepalen van de plangrens van het projectplangebied Archem-Eerder hooilanden is rekening gehouden met de verwachte overstroming van het lagergelegen beekdal na verwijdering van de kades. Rechts: Deelgebieden Nieuwebrug (rood) en Eerder hooilanden uit Nb-vergunning.

De familie [REDACTED] heeft een agrarisch bedrijf op de westoever van de Regge, waar deels op eigen percelen en deels op van Landgoed Archem gepachte percelen wordt gewerkt. Het bedrijf van familie [REDACTED] ondervindt hinder van het uitgevoerde project doordat percelen natter zijn geworden en (door verwijdering van de kade) overstroomd kunnen worden waar dit voor 2013 nog niet kon optreden.

Naar aanleiding van een handhavingsverzoek door familie [REDACTED] van 8 en 14 september 2017 hebben wij geconstateerd dat het project op onderdelen anders is uitgevoerd dan volgens de vergunning was toegestaan. Het betreft specifiek de volgende gewijzigde projectonderdelen:

- Oostelijke kade: de oostelijke kade is verwijderd terwijl in de vergunning is opgenomen dat deze kade gehandhaafd blijft;
- De aantakking van een oude Reggemeander aan de oostzijde van de Regge is in de aanvraag niet opgenomen.

Deze geconstateerde afwijkingen hebben geleid tot een handhavingswaarschuwing aan Waterschap Vechtstromen. Deze is beëindigd nadat Waterschap Vechtstromen met behulp van een aanvullend onderzoek (HaskoningDHV, 8 mei 2018) heeft aangetoond dat de gewijzigde uitvoering niet tot (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen heeft geleid. Deze conclusie hebben wij bevestigd in het afloopbericht van 4 juli 2018, ons kenmerk 2018/0332831.

Het handhavingsverzoek van familie [REDACTED] was tevens gericht op het aspect vermesting. Deze vermesting zou het gevolg zijn van een toename van uitspoeling en afspoeling. Beide zijn veroorzaakt door de uitvoering van het project en mede veroorzaakt door een nieuw gegraven afwateringssloot op de percelen van familie. De bestaande afwateringssloten op de percelen van familie [REDACTED] zijn bij de uitvoering van het Reggeproject, in overleg, gedempt (volgens de aanvrager vormden deze geen onderdeel van het herstelproject, volgens familie [REDACTED] wel). Nadat problemen met betrekking tot de waterafvoer aan het licht kwamen is in overleg met familie [REDACTED] door het waterschap een nieuwe afwateringssloot gegraven. Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd in 2016, na het eigenlijke project.

Het handhavingsverzoek is door ons afgewezen. Tegen deze behandeling van de handhavingsverzoeken is beroep ingesteld. Op 5 oktober 2018 heeft de Rechtbank Overijssel uitspraak gedaan³. In deze uitspraak is het besluit om het handhavingsverzoek af te wijzen gedeeltelijk vernietigd. GS van Overijssel hebben daarbij drie maanden de tijd gekregen om het besluit te herstellen. Hierbij heeft de Rechtbank GS van Overijssel de volgende opdracht gegeven:

'Verweerder zal daarom een nieuw besluit moeten nemen op het handhavingsverzoek met inachtneming van deze uitspraak. Verweerder dient daarbij te onderzoeken wat de effecten (in de zin van de Wnb) zijn van de uitspoeling van de mest van eisers percelen in de Regge. Verder dient verweerder te onderzoeken of de gestelde uitspoeling van mest vanaf de door eisers genoemde percelen ten oosten van de Regge moet worden meegenomen in deze beoordeling dan wel dat dit gestelde aspect en de effecten hiervan reeds zijn afgedekt door de in 2012 verleende natuurvergunning'

Wij hebben een intern onderzoek uitgevoerd, op basis waarvan we tot de conclusie kwamen dat een effect niet op voorhand kan worden uitgesloten. Wij hebben het waterschap vervolgens een last onder dwangsom opgelegd in verband met een overtreding van art. 2.7 lid 2 van de Wet natuurbescherming (Wnb)⁴. Hierin is aangegeven dat het waterschap de overtreding ongedaan kan maken door de situatie te herstellen in de oorspronkelijke situatie of door over een Wnb- vergunning te beschikken. Het waterschap heeft vervolgens besloten een Wnb vergunning aan te vragen.

Aanvraag

De aanvraag ziet niet op nieuwe werkzaamheden. De aanvraag richt zich op de voortzetting/wijziging/uitbreiding van het project Archem Eerder hooilanden. Dit project is in 2013 uitgevoerd, volgens het op 21 november 2012 vastgestelde projectplan. In het plangebied zijn in het kort de volgende maatregelen uitgevoerd:

- versmalling en verondieping van de loop van Beneden Regge;
- aantakking van oude meanders van de Regge;
- demping van de gekanaliseerde Reggelopen;
- verwijdering van oostelijke en westelijke Reggekades.

³ ZWO 18/894 NATUUR AOO

⁴ Ons kenmerk 2019/0016941

Specifiek op de percelen van/gepacht door familie [REDACTED] zijn los van het project de volgende activiteiten uitgevoerd:

- dempen van lokale ontwateringssloten (zie onderstaande figuur links);
- nadien aanleg van een nieuwe ontwateringssloot (waterbodembodem 3,40 m NAP naar 3,20 m +NAP) die afwatert op de restant van de Regge (zie onderstaande figuur rechts).

Figuur 2. Lokale ontwateringssloten percelen familie [REDACTED] (rode stippellijn). Links de situatie in 2012, rechts de situatie zoals deze in 2013-2016 is gerealiseerd (nieuwe ontwateringssloot). Met ovaal is restant Regge loop aangegeven.

A1.2 Doel project 'voortzetting/wijziging/uitbreiding van Project Archem-Eerder hooilanden'

Het overkoepelende project klimaatbuffer Regge (waarvan het project Archem-Eerder hooilanden deel uit maakt) heeft als doel om een dynamisch en veerkrachtig riviersysteem te realiseren waarbij wordt voldaan aan de uitgangspunten van het Waterbeheer 21e eeuw (WB21) en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Daarbij wordt ongewenste verdroging en wateroverlast in het stroomgebied van de Regge tot een minimum beperkt. Gelijktijdig zijn de natuurlijke waarden en recreatieve belevingswaarde van het gebied versterkt, waardoor de Regge kan functioneren als belangrijke klimaatbuffer. Binnen het voorliggende deelproject zijn de doelen:

- een natuurlijker Regge;
- het vasthouden van water;
- ruimte voor water tijdens hoogwatersituaties;
- invulling van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- een verbeterde recreatieve beleving en versterking van de recreatieve route structuur.

A1.3 Periode

De vergunning wordt aangevraagd voor onbepaalde tijd.

A1.4 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- Royal HaskoningDHV, 24 april 2019. Reggeherstel Eerde Archem- aanvullende effectbeoordeling bemesting op Natura 2000-doelen. BG6352 – 0001;
- Provincie Overijssel, 4 juli 2018. afloopbericht handhavingswaarschuwing inzake Reggeherstelproject Klimaatbuffer. Kenmerk 2018/0332831;
- HaskoningDHV, 8 mei 2018. Reggeproject- deelgebieden Nieuwe Brug & Eerder hooilanden - aanvullende effectbeoordeling handhavingswaarschuwing Natuurbeschermingswet 1998 kenmerk 2018/0113617;
- Verslag overleg familie [REDACTED] met Waterschap 8 september 2016;
- Waterschap Regge en Dinkel, 21 november 2012. Projectplan Archem – Eerder hooilanden;

- Provincie Overijssel, 5 juli 2012. Vergunning Natuurbeschermingswet 1998. Reggeherstelproject Klimaatbuffer ter plaatse van het deelgebied Nieuwe Brug en Eerder Hooilanden. Kenmerk 2012/0172138;
- Ecogroen Advies / Waterschap Regge en Dinkel, 22 november 2011. Vergunningaanvraag Nb-wet Regge Noord;
- Ecogroen Advies, 17 november 2011. Habitattoets Regge Noord, deelgebieden Nieuwebrug en Eerder hooilanden;
- Mailwisseling tussen familie [REDACTED] en Waterschap over uitvoering aanleg perceelsloot.
- Reactie RHDHV op vragen naar aanleiding van zienswijze (14 oktober 2019), ons kenmerk 2019/0317669.

Verder zijn de volgende documenten bij de beoordeling betrokken:

- EcoNatura, 15 februari 2019. Second-opinie onderzoek ecologie Reggeherstelproject Klimaatbuffer (deelgebieden Nieuwebrug en Eerder Hooilanden);
- Uitspraak Rechtbank Overijssel, 5 oktober 2018. Zaaknummer ZWO / AWB 18/894
- Provincie Overijssel, Last onder dwangsom wegens overtreding Wet natuurbescherming (inclusief bijlagen). Ons kenmerk 2019/0016941.

A1.5 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 30 april 2019 ontvangen. Er zijn geen aanvullende gegevens gevraagd.

A2 Bevoegdheid

A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming⁵. Daarom zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

A3 Procedure

De vergunningprocedure is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

Gedeputeerde staten van onze provincie hebben de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (UOV) van toepassing verklaard⁶ voor besluiten op basis van de Wnb (art. 2.7, tweede lid).

A3.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De effecten van het project hebben uitsluitend invloed op Natura 2000-gebieden die op ons grondgebied liggen. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

A3.2 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van Ommen gestuurd met het verzoek om advies. De gemeente is vier weken de gelegenheid geboden om te reageren.

Zij heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

⁵ Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid

⁶ GS-besluit van 13 december 2016, ons kenmerk 2016/0490877

A4 Toetsingskader Natura 2000-gebieden

Een vergunning kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

A4.1 Wettelijke regels

Een verzoek om een vergunning beoordelen wij op basis van de regels uit hoofdstuk 2, paragraaf 2.3 van de Wnb. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met het derde lid van artikel 1.10 Wnb.

A5 Vergunningplicht

De aangevraagde activiteit heeft mogelijk negatieve effecten op Natura 2000-gebieden.

Het project zelf is vergund en uitgevoerd. Uit de toelichting van de 2012 verleende vergunning⁷ bleek dat er merendeels positieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen waren en alleen tijdelijke negatieve effecten waren op habitatsoorten. In het besluit zijn voorschriften opgenomen om deze te mitigeren. De gewijzigde uitvoering van het project (oostelijke kade en aantakken van meander) is getoetst in 2018⁸. Uit deze toetsing bleek dat de gewijzigde uitvoering niet heeft geleid tot (significant) negatieve effecten. Voor deze onderdelen is geen Wnb-vergunning nodig. Op basis daarvan is de handhavingswaarschuwing beëindigd. In de beroepszaak bij Rechtbank Overijssel is dit deel van het besluit in stand gebleven.

Het dempen van de lokale ontwateringssloten en het nadien aanleggen van een nieuwe ontwateringssloot zijn de enige activiteiten die niet zijn vergund of waarvan niet is vastgesteld dat voor deze onderdelen geen Wnb-vergunning noodzakelijk is. De sloten liggen gedeeltelijk binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. De sloten kunnen mogelijk een rol spelen in de (al dan niet versnelde) afvoer van meststoffen vanuit de percelen. De Rechtbank Overijssel in haar uitspraak van 5 oktober 2018 aangegeven dat de effecten van vermesting van het water vanuit de percelen van familie [REDACTED] en de overige agrarische percelen moeten worden beschouwd.

Er is geen sprake van een project of handeling die op grond van een vastgesteld beheerplan vergunningvrij is. Het project is gedeeltelijk als uitgevoerde maatregel beschreven in het beheerplan, maar het aspect vermesting moet op grond van de uitspraak van de Rechtbank Overijssel nader worden onderzocht. Verder is er geen sprake van bestaand gebruik⁹. De aangevraagde activiteit kan mogelijk gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen en significant negatieve effecten zijn op voorhand niet uit te sluiten. Voor de activiteit geldt de vergunningplicht in het kader van art. 2.7, tweede lid Wnb. Uit de toetsing moet blijken of een vergunning voor de aangevraagde activiteiten mogelijk is.

B TOETSING NATURA 2000-GBIEDEN

B1 Inhoudelijke beoordeling

In deze paragraaf worden de effecten beschreven van de aangevraagde situatie. Wij beoordelen of de verwachte effecten op de doelen voor het Natura 2000-gebied voldoende in beeld zijn gebracht. Op basis van onze beoordeling van de effecten en eventuele maatregelen besluiten we of een vergunning mogelijk is.

⁷ Ons kenmerk 2012/0172138

⁸ HaskoningDHV, mei 2018

⁹ Art. 2.9, tweede lid, Wnb

B1.1 Toetsing effectbeoordeling

B1.1.1 Mogelijk optredende effecten

Het project bestaat uit hydrologische inrichtingsmaatregelen zoals beschreven in A1.1. Zowel tijdens de uitvoeringsfase als na realisatie kunnen effecten op de instandhoudingsdoelen plaatsvinden.

Uitvoeringsfase (tijdelijke effecten)

In de uitvoeringsfase kunnen effecten optreden op de habitatrichtlijnsoorten Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Bittervoorn en Meervleermuis. Negatieve effecten kunnen in de uitvoeringsfase optreden door verslechtering van het leefgebied (door vertroebeling van het water en het gebruik van verlichting tijdens werkzaamheden), afname van de omvang van het leefgebied en/of reductie van de populatieomvang door het doden van grote aantallen individuen.

De verdere toetsing van deze effecten heeft plaatsgevonden in de natuurvergunning van 2012, waarin ook voorschriften zijn opgenomen om de effecten te mitigeren¹⁰. Voor de afwijkingen ten opzichte van de aanvraag zijn de tijdelijke effecten niet opnieuw beoordeeld, maar is volgens de voorschriften uit de vergunning gewerkt. De tijdelijke effecten worden in deze vergunning verder niet beoordeeld aangezien alle werkzaamheden al hebben plaatsgevonden.

Effecten na realisatie (permanente effecten)

Als het project is afgerond kunnen negatieve effecten optreden op de habitattypen Beekbegeleidende bossen en Oud eikenbos door veranderingen in de grondwaterstand of overstromingsfrequentie. Ook op de habitatsoorten Grote modderkruiper en Kamsalamander kunnen negatieve effecten optreden door veranderingen in de overstromingsfrequentie. Voor alle overige habitatsoorten is er sprake van een verbetering van de kwaliteit van het leefgebied door de aanwezigheid van bredere ondiepe oevers met oever- en waterplanten.

De verdere toetsing van deze effecten heeft plaatsgevonden in de natuurvergunning van 2012. Hieruit is gebleken dat de wijzigingen van de grondwaterstand en overstromingsfrequentie geen effect hebben op de habitattypen Beekbegeleidende bossen en Stroomdalgraslanden. Ook de instandhoudingdoelstellingen voor Grote modderkruiper en Kamsalamander werden niet beïnvloed.

Deze effecten hoeven verder niet in deze vergunning te worden beoordeeld aangezien deze in de oorspronkelijke vergunning al zijn beoordeeld.

Effecten na realisatie (permanente effecten door wijzigingen ten opzichte van aanvraag Nb-vergunning)

Het project is na de verlening van de natuurvergunning in 2012 op de in A1.1 genoemde onderdelen gewijzigd (verwijdering oostelijke kade en aantakken oude meander). Door de wijzigingen in de grondwaterstand en overstromingsfrequentie zouden effecten hebben kunnen opgetreden op Beekbegeleidende bossen en Beuken-eikenbossen met hulst. Door het aantakken van een meander zou leefgebied van Grote modderkruiper beïnvloed kunnen worden. Deze soort is gevoelig voor concurrentie en predatie door andere vissoorten.

Uit de nadere toetsing¹¹ is gebleken dat er geen effect is op Beuken-eikenbossen met hulst omdat dit volgens wijzigingen in de karteringen niet meer voorkomt. Het is niet zozeer dat habitattypen zijn verdwenen, maar dat deze door een actualisatie van kartering of analyse niet aanwezig zijn geweest zoals in eerdere versies van de kaart. Voor het subtype Vogelkers-Essenbos blijft de grondwaterstand van het areaal Beekbegeleidende bossen in hetzelfde suboptimale bereik als voor de ingreep. Naast de lagere grondwaterstanden biedt het herstel van de Regge, vanwege de verwijdering van de kade, nu wel de vereiste natuurlijke overstroming. Dit is beoordeeld als neutraal. Daarnaast komt het habitatype nu spontaan tot ontwikkeling in de lagere delen.

¹⁰ Ons kenmerk 2012/0172138

¹¹ HaskoningDHV, mei 2018

Bij het onderzoek ten behoeve van de natuurvergunning is al vastgesteld dat de betreffende meander geen actueel leefgebied van Grote modderkruiper is. Doordat binnen het herstelproject op verschillende plaatsen omstandigheden gemaakt zijn die wel geschikt zijn als leefgebied voor Grote modderkruiper is het totale (potentiële) leefgebied van Grote modderkruiper toegenomen.

Wij hebben de effectbeoordeling¹² getoetst in het afloopbericht¹³ en zijn van mening dat op basis van dit rapport kan worden vastgesteld dat (significant) negatieve effecten door de niet in de vergunning opgenomen projectonderdelen kunnen worden uitgesloten. De effecten zijn neutraal of meestal positief voor het gebied en de doelstellingen. De uitspraak van de Rechtbank Overijssel van 5 oktober 2018 heeft dit bevestigd. De uitspraak heeft het afwijzen van het handhavingverzoek uitsluitend voor het aspect vermeting vernietigd.

Deze effecten hoeven verder niet in deze vergunning te worden beoordeeld aangezien deze niet leiden tot (significant) negatieve effecten, zoals blijkt uit de eerdere toetsing.

Effecten na realisatie (aanvulling als gevolg van uitspraak)

Daarnaast kan uitspoeling en afspoeling van nutriënten (uit mest) vanuit de landbouwpercelen een mogelijk effect zijn. Dit kan zowel het gevolg zijn van de nog in agrarisch gebruik zijnde percelen binnen het projectplan zoals dat in 2013 is uitgevoerd (inclusief de percelen van familie ████████ als door de wijzigingen in de lokale waterafvoer op de percelen van familie ████████. Deze uitspoeling kan effecten hebben op de habitattypen en soorten aangegeven in de tabel. De stroomafwaarts gelegen habitattypen (inclusief uitbreidingsdoelstellingen) en leefgebieden voor habitatsoorten kunnen worden beïnvloed door overstroming met nutriëntenrijk water en/of slib.

Samenvatting effecten

In tabel 1 is weergegeven op welke instandhoudingsdoelen effecten niet uit te sluiten zijn door vermeting.

Tabel 1: effectbeoordeling

Instandhoudingdoel
Stroomdalgraslanden (uitbreidingsdoel)
Beekbegeleidende bossen (uitbreidingsdoel)
Bittervoorn
Grote modderkruiper (uitbreidingsdoel)
Kleine modderkruiper
Rivierdonderpad
Kamsalamander (uitbreidingsdoel)
Kruipend moerasscherm (uitbreidingsdoel)

De effecten in bovenstaande tabel hebben alleen op de weergegeven doelstellingen effecten. Op de andere vogelsoorten, dier- en plantensoorten en plantengemeenschappen (habitattypen), waarvoor dit gebied is aangewezen, treden geen effecten op, of de leefgebieden voor de soort of habitattypen zijn binnen de beïnvloedingszone van de activiteit niet aanwezig.

¹² HaskoningDHV, mei 2018

¹³ Ons kenmerk 2018/0332831

B1.1.2 Beschrijving van de effecten in de aanvraag

In het plangebied liggen graslanden waar regulier agrarisch gebruik is toegestaan. De gronden kunnen gebruikt worden voor beweiding met runderen en bemest worden volgens de regels van de meststoffenwet. Vanaf deze percelen kunnen nutriënten uit de mest (stikstof en fosfaat) in de Regge terechtkomen door uitspoeling en afspoeling:

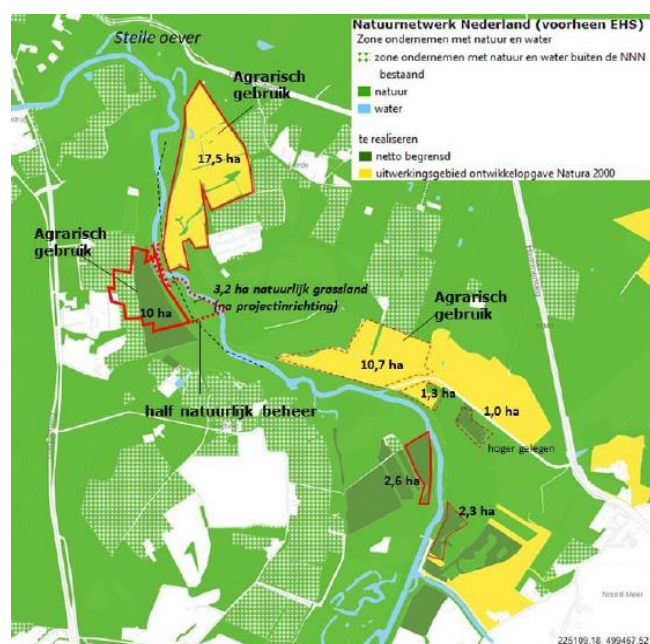
- via grondwater of via oppervlakkige afvoer naar afvoersloten en de Regge bij hoge grondwaterstanden;
- bij inundatie.

Deze effecten kunnen zowel het gevolg zijn van het in 2013 uitgevoerde project als (specifiek voor de percelen van familie ██████ het gevolg van het dempen en nadien aanleggen van ontwateringssloten.

U hebt de mogelijke effecten laten onderzoeken door HaskoningDHV¹⁴. In het rapport concludeert Haskoning DHV dat de vermesting vanuit de landbouwpercelen rondom de Regge geen significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen heeft. Dit rapport is onderdeel van de vergunning. Hieronder geven wij de essenties van de toetsing uit de aanvraag weer. In B1.1.3 wordt de aanvraag getoetst.

Bemesting agrarische percelen

Familie ██████ heeft gronden in eigendom. Daarnaast pachten zij aan de westzijde van de Regge gronden. Een deel daarvan ligt binnen het begrensd plangebied (10 ha). Naast familie ██████ zijn er in het plangebied Reggeherstel Archem-Eerde nog andere gronden in regulier agrarisch gebruik. Deze gronden zijn rood begrensd in figuur 3 aangegeven. De donkergroene percelen vallen binnen het Natuur Netwerk Nederland als nieuw te realiseren natuur. De percelen zijn nu nog in landbouwkundig gebruik. In totaal liggen binnen het plangebied 45,4 ha aan landbouwgrond, waarvan 10 ha in eigendom van familie ██████. Daarnaast is nog 3,2 ha natuurlijk grasland in beheer bij familie ██████.

Figuur 3. Ligging landbouwpercelen (45,4 ha) totaal in het plangebied Reggeherstelproject Archem-Eerde met ondergrond Natuurwerkkaart. Daarnaast een perceel 3,2 ha met natuurlijk grasland. De rood omlijnde percelen zijn in agrarisch gebruik.

¹⁴ HaskoningDHV, april 2019

In onderstaande tabel zijn de maximale toegestane mesthoeveelheden weergegeven van de landbouwpercelen die mogelijk kunnen worden overstroomd. Voor de berekening is gebruik gemaakt van de maximale toegestane bemesting, in de opengestelde bemestingsperiode 15 februari – 1 september en de berekeningsnormen voor 2018¹⁵. Vaste mest kan vanaf 1 februari worden toegepast.

Tabel 2. Berekening maximale toegestane bemesting in opengestelde bemestingsperiode 15 februari – 1 september (voor drijfmest). Vaste mest is vanaf 1 februari toegestaan.

		Voor project 2012	Overstroming (ha)	Max. bemesting Toegestaan (kg/ha/j)		Max. vracht (kg per jaar)	
				Max. N	Max. P	N	P
I	Percelen Archem (west)	2,6	2,6	320	80	832	208
IIa	Breukink agrarisch	10,0	10,0	320	80	3.200	800
IIb	Natuurlijk grasland (pacht Breukink)	n.v.t.	3,2	170	64	544	204,8
III	Percelen Eerde Noord(oost)	17,5	17,5	320	80	5.600	1.400
	Van binnen- naar buitendijks		33,3 ha				
IV	Perceel stuw Archem (oost)	2,3	2,3	320	80	736	184
V	Percelen Eerder hooilanden (oost)	13,0	13,0	320	80	4.160	1.040
	Reeds buitendijks	15,3	15,3				
	totaal	45,4 ha	48,6 ha			15.072 kg	3.836,8 kg

Mogelijke effecten bemesting

In een worst case benadering komt de jaarlijks maximaal toegestane mest (dierlijk en/of kunstmest) in de toegestane bemestingsperiode vanaf (1) 15 februari tot 1 september bij een overstroming binnen deze periode volledig in het hoogwater stroomprofiel van de Beneden Regge terecht.

U vergelijkt deze hoeveelheid nutriënten met de hoeveelheid daarvan in het stroomgebied van de Regge. Het stroomgebied van de Regge is circa 900 km² groot. Het laatste deel van het stroomgebied, de Beneden Regge met een lengte van 8,6 km waar ook de beschouwde percelen liggen heeft een afwateringsgebied van 1.472 ha groot. Het grondgebruik binnen het afwateringsgebied van de Beneden Regge bestaat uit 48% landbouw, 45% bos/natuur en 7% stedelijk. Vanaf al die landbouwpercelen belanden direct of indirect meststoffen in de Regge. De percelen van familie [REDACTED] alsook tezamen met de overige gronden in landbouwkundig gebruik (bijna 50 ha) vormen daar maar een klein onderdeel van. Uit onderzoek naar de belasting van het stroomgebied blijkt dat ongeveer 3% van de vracht aan stikstof en 2% van de vracht aan fosfaat afkomstig is van de landbouwgronden langs de Beneden Regge¹⁶. De rest van de vracht is afkomstig van bovenstrooms gelegen gronden.

Volgens informatie over de waterkwaliteit en de stikstofbalans van het stroomgebied (900 km²) stroomt er per dag gemiddeld 2.800 kg N en 207 kg P vanuit de Beneden Regge in de Vecht¹⁷. De vrachten variëren dagelijks. Op jaarbasis is de afvoer van de Regge op de Vecht 1.022.000 kg N en 75.555 kg P. Het aandeel bij een worst case benadering door de beschouwde percelen is 1,48% (stikstof) en 5% (fosfaat).

Vanwege de binding van stikstof met de bodem, benutting door vegetatie, uitspoeling van meststoffen naar het grondwater en emissie naar de lucht (denitrificatie) is 100% afspoeeling echter niet reëel. Uit modelberekeningen blijkt dat circa 15% van de aangebrachte stikstof op zandgrond gemiddeld uitspoelt

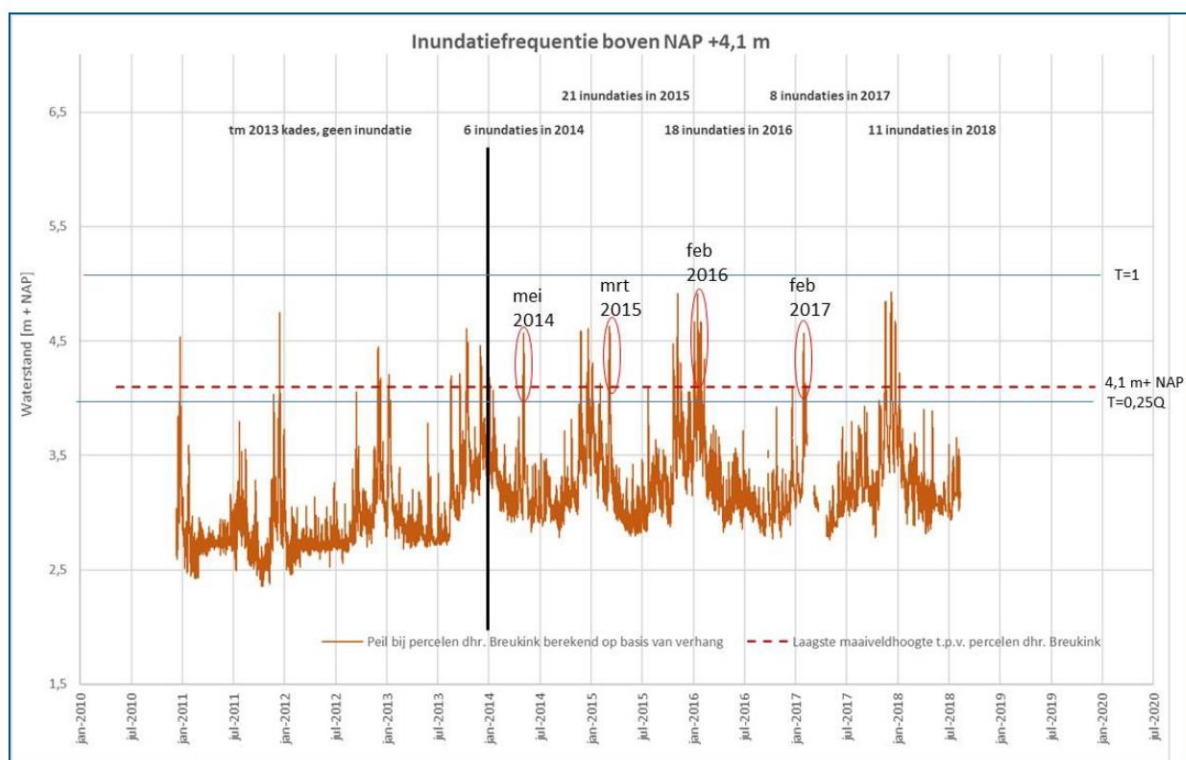
¹⁵ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/mestbeleid/mest/gebruiksnormen>

¹⁶ Kruitwagen, et al. 2018. Regionale Analyse – onderdeel Stoffen. Analyse van bronnen en handelingsperspectief. 101356/18-008.722 Witteveen+Bos

¹⁷ Gebiedsanalyse en streefbeeld waterlichaam Beneden Regge, waterschap Vechtstromen, oktober 2010 / Regionale analyse stoffen, waterschap Vecht stromen, waterschap Vechtstromen, oktober 2018

naar het grond- en oppervlaktewater en dus meer reëel is¹⁸. Het reële aandeel van stikstof op de Beneden Regge is 0,22%. Deze uitstroom naar oppervlaktewater is het normale gevolg van bodemprocessen en afwatering en treedt op onafhankelijk van overstroming van de Beneden Regge, ook voor het Reggeherstelproject.

Fosfaat bindt sterk aan de bodem (bijvoorbeeld leem zoals in het Reggedal aanwezig is) en is sterk immobiel. Vermestende werking van fosfaat van de omgeving treedt alleen op via (zeer ondiepe) afspoeling van (drijf)mest en niet via uitspoeling van de bodem tenzij de bodem volledig fosfaatverzadigd is. Een dergelijke verzadiging treedt alleen op in extreme kalkarme situaties, waar hier geen sprake van is. Bij grasteelt op zandgronden is volgens literatuurgegevens sprake van oppervlakkige afvoer van 1,7% van de aangebrachte hoeveelheid fosfaat¹⁹. De rekenvariant met 2% geeft ongeveer de reële mate van afspoeling weer zoals die ook op trad voor het Reggeherstelproject zonder overstroming van de Beneden Regge. Het reële aandeel fosfaat is dan 0,10 %.

Figuur 4. Overstromingsfrequentie boven NAP van 4,10 m+ NAP ter hoogte van percelen van familie [REDACTED]

Incidenteel kunnen door inundaties meer meststoffen worden afgevoerd. Gekeken naar de overstromingsperiodes over de jaren (figuur 4) is te zien dat in 2014, 2015 en 2017 overstromingen hebben opgetreden ter hoogte van familie [REDACTED] tijdens de toegestane bemestingsperiode. De jaren 2014 en 2015 geven de indruk dat de overstromingsfrequentie ook na 15 februari is toegenomen.

De gronden langs de Regge zijn vanwege de hoge grondwaterstanden voor 1 april vaak nog niet toegankelijk met machines. Dit is plaatselijk een gevolg van een minder drainerende Regge en het verminderen van de detailontwatering (bij familie [REDACTED]). Door deze nattere omstandigheden is de begaanbaarheid van de gronden in het vroege voorjaar (voor 1 april) slechter geworden. Bemesting zal

¹⁸ Van de Weerd, H en R. Toerenbeek, 2007. Uitspoeling van meststoffen uit grasland. Emissieroutes onder de loep. Stowa-rapport 2007-14

¹⁹ Schoomans, O.F., J. Willems en G. van Duinhoven, 2008. 30 vragen en antwoorden over fosfaat in relatie tot landbouw en milieu. Wageningen, Alterra.

hiermee rekening houdend later in het voorjaar aangebracht worden, waardoor het risico van hoogwater bij de toepassing van bemesting lager is.

Wanneer toch sprake is van een (onverwachte) overstroming binnen de toegestane bemestingsperiode optreedt (zoals in mei 2014) zal in de praktijk de hoeveelheid aan stikstof en fosfaat altijd lager zijn dan in de worst case situatie zoals geschetst in tabel 2, aangezien:

- drijfmest niet in één keer maar in meerdere keren wordt aangebracht. En kunstmest wordt niet tegelijk met drijfmest aangewend (zie ook Handreiking bemesting ontwikkelopgave EHS/Natura 2000, Provincie Overijssel 2016);
- de mest wordt geïnjecteerd in de bouwvoor (m.u.v. ruige stalmest) wanneer de terreinen begaanbaar zijn;
- de mate van afspoeling van mest bij overstroming afhankelijk is van de tijd tussen de aanwending van de mest en de overstroming. Na mestaanwending vindt binding plaats met de bodem en vindt opname plaats door het gewas.

Als er sprake is van een (onverwachte) overstroming vanuit de Beneden Regge (zoals in 2014) is er sprake van een oppervlakkige afvoer waarbij de meststoffen in een grote hoeveelheid (neerslag)water verdund en afgevoerd worden. En alleen voor zover de meststoffen vers aangebracht zijn en nog niet gefixeerd in de bodem, planten en bodemorganismen.

Daarnaast kunnen hoge grondwaterstanden de afvoer van meststoffen beïnvloeden. De oppervlakkige afvoer van mobiele fosfaat bij hoge grondwaterstanden en/of hoge neerslag naar het oppervlaktewater is volgens u vrijwel ongewijzigd in het projectgebied als gevolg van het Reggeherstelproject. Voor de uitvoering van bemesting is voldoende drooglegging nodig. Bij een tijdelijke hoger neerslag (na voldoende drooglegging en bemesting) kan tijdelijk oppervlakkige afvoer plaats vinden die niet anders is dan in de situatie voor de projectingrepen met uitzondering bij familie [REDACTED]. De situatie bij familie [REDACTED] is volgens de aanvraag door de demping van perceelsloten natter; hierdoor blijft het terrein natter, kan dit later worden bemest en zal bij hevige neerslag mogelijk tijdelijk langer op het veld blijven staan met afvoer op de nieuwe ontwateringssloot. De ontwatering is volgens de aanvraag minder dan in de oude situatie waardoor in totaal mogelijk minder (snel) fosfaat naar de Beneden Regge kan worden afgevoerd.

Ten aanzien van stikstof is de uitspoeling naar de Beneden Regge ongewijzigd. Voor stikstof dat via (ondiepe) afspoeling op het oppervlaktewater terecht kan komen is het effect vergelijkbaar met oppervlakkige afvoer van fosfor. Bij familie [REDACTED] is volgens de aanvraag door vernatting en slechtere afvoer mogelijk sprake van minder afvoer ten opzichte van de oude situatie. Bij de overige percelen is bij een tijdelijke hoger neerslag (na voldoende drooglegging en bemesting) zal tijdelijk oppervlakkige afvoer plaats vinden die niet anders is dan in de situatie voor de projectingrepen.

Waterkwaliteit Beneden Regge

Het project is in 2013 uitgevoerd. Vanaf deze tijd zou het mogelijke vermestende effect hebben kunnen plaatsvinden. Op basis van de gemeten concentraties tussen 2005 en 2018 zijn er geen veranderingen te zien in de concentraties in de Beneden Regge en het systeem, die veroorzaakt zouden kunnen zijn door het beekherstelproject²⁰. Hoewel er voor de stikstof-, nitraat- en ammoniumconcentraties sterke fluctuaties in de meetwaarden gevonden zijn in de jaren na de herstelwerkzaamheden, vonden dergelijke fluctuaties ook al plaats voordat de herstelwerkzaamheden begonnen en kunnen deze fluctuaties niet aan de uitgevoerde maatregelen worden toegeschreven. Er is geen aanleiding te stellen dat het herstelproject invloed heeft op de nutriëntenconcentraties in de Beneden Regge als geheel. Omdat er geen meetpunten op lokaal niveau zijn, kunnen lokale effecten niet worden uitgesloten, maar door verdunning en stroming valt het effect van de bijdrage weg en is het afspoelen van mest op het meetpunt benedenstrooms niet meer terug te zien.

²⁰ HaskoningDHV, 2019. Memo ontwikkeling waterkwaliteit Beneden Regge (onderdeel van aanvraag)

Effecten op restant Reggeloop

Het restant van de Reggeloop (zie figuur 2) staat in contact met de Beneden Regge maar kan beschouwd worden als een stilstaand water. Deze situatie is in principe te vergelijken met een oude meander die nu geen onderdeel meer uitmaakt van de hoofdstroom. Dit zijn stukken die vanwege het laagdynamisch milieu dichtgroeien met riet- en/of moerasruigte en langzamerhand gaan verlanden. Na inrichting is eerst sprake van een instabiel pionier milieu met open vergraven grond waar binnen enkele jaren een stabiele situatie ontstaat door vestiging van moeras- en waterplanten.

Er treedt flabvorming op in het Reggerestant (EcoNatura, 2019). Flab is een sterke algengroei gestimuleerd door fosfaat. Binnen het type water (volgens de Kaderrichtlijn Water) waar de Regge onder valt mag in een natuurlijke referentie-situatie 5% flabvorming aanwezig zijn in het watersysteem. Ter plaatse komt geen beschermd habitattypen voor. Het reggerestant is ook niet expliciet aangegeven als uitbreidingslocatie voor een bepaald habitattypen of soort.

Stilstaand water is gevoeliger voor eutrofiering dan stromend water zoals de Regge zelf. Bij gelijke concentraties aan voedingsstoffen en in de bodem kan dat in stilstaand water zoals de slenk wel tot problemen leiden (versterkte algengroei, flabvorming, kroos) waar dat in stromend water geen problemen geeft. Hierbij is in de Regge fosfaat de belangrijkste factor. De afwaterende landbouwsloot van familie [REDACTED] loost direct op het restant van de Reggeloop. Hierdoor vindt bij reguliere lagere waterstanden via ontwatering van de landbouwgronden directe voeding met voedselrijk landbouwwater plaats, zonder directe doorstroming en verdunning met Regge water. Het restant van de Reggeloop staat wel in verbinding met de Beneden Regge waardoor wel uitwisseling van water plaats vindt. Daarnaast is sprake van toevoer van dieper kwelwater wat zorgt voor aanvoer van kwalitatief beter water. Afspoeling van fosfaat vanaf het natuurlijk grasland zou geen risico moeten zijn in verband met de bemestingsvoorschriften. Die voorschriften houden in dat alleen vaste mest mag worden gebruikt en in een zone van 5 meter geen bemesting mag plaatsvinden. Vanaf de overige landbouwpercelen is bij natte omstandigheden risico op oppervlakkige afspoeling van fosfaat naar het restant. Dit versterkt de algengroei met flabvorming. Zoals hierboven beschreven is daar ook sprake van. Ook zijn andere moerasplanten aanwezig. Kort na inrichting met kale onbegroeide zandbodem is er nog geen stabiele situatie waarbij lokaal hogere concentraties aan fosfor en stikstof aanwezig kunnen zijn. Met de aanwezigheid van rietmoeras(water)planten die zich hier op den duur ontwikkelen worden voedingsstoffen door deze planten van voedselrijkere milieus opgenomen waardoor de concentraties aan voedingsstoffen in het water lager en stabiel worden.

Hoewel de aanvoer van voedselrijk water afkomstig van de gronden van familie [REDACTED] in principe niet wenselijk is heeft deze aanvoer op de kwaliteit van de Reggerestant geen grote negatieve gevolgen. Het restant zal onder de voedselrijkere omstandigheden iets sneller natuurlijk gaan verlanden. Bij hoog water wordt Reggewater aangevoerd en vindt menging van water plaats; er vindt geen directe doorstroming plaats. Eventuele aanwezige bemesting op de percelen van familie [REDACTED] wordt mee afgevoerd in de grotere afvoerstroom en heeft (zoals eerder benoemd) geen negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit in de restant van de Regge.

Toetsing habitattypen in aanvraag

Overstroming met (te) voedselrijk water kan voor een aantal habitattypen extra vermestend werken. Fosfaat is daarbij het grootste knelpunt omdat fosfaat veelal de limiterende factor is voor plantengroei. De aanrijking van fosfaat is echter alleen een risico wanneer slib in het water zit en deze wordt afgezet.

Stroomdalgraslanden

Stroomdalgraslanden komen nog niet voor langs de Beneden Regge. (in het verleden wel ten noorden van Steile oever, maar niet meer volgens huidige habitatkaarten) Voor Stroomdalgraslanden geldt een uitbreidingsdoel. Eén van de potentiële uitbreidingslocaties is de Eerder hooilanden die binnen het plangebied ligt. Volgens het beheerplan worden in de 1e PAS-periode (2015-2021) de Eerder hooilanden heringericht met hoger gelegen zandkoppes die incidenteel overstromen. De lager gelegen gronden (ca 12 ha) worden uit de pacht gehaald en zullen niet meer bemest worden. Daarmee vervalt de mestvracht vanuit de Eerder hooilanden en is het risico van directe vermestende werking bij een eventuele

overstroming vanuit direct omliggende gronden. Bij hoogwatersituaties vindt in de Eerder hooilanden voldoende doorstroming plaats waarbij afzetting van fosfaatrijkslib van het Reggewater (bovenstrooms) en vanuit de Hammerwetering vrijwel afwezig is. Daarmee is het risico van vermesting op potentiële uitbreidingslocaties afwezig. Het project vormt geen belemmering voor het realiseren van uitbreidingsdoelen in de Eerder hooilanden.

In Eerde Noord zullen mogelijk op termijn ook Stroomdalgraslanden op hoger gelegen gronden ontwikkeld worden (Beheerplan Natura 2000). Ook hier geldt dat wanneer dit wordt uitgevoerd het landbouwkundig gebruik wijzigt en de vermestende invloed van de Beneden Regge zeer beperkt tot afwezig is en geen belemmering vormt voor het realiseren van uitbreidingsdoelen.

Beekbegeleidende bossen

Oostelijk van de aangetakte meander komt conform de habitattypenkaart Beekbegeleidende bossen voor. Door de hoge ligging vindt er alleen incidenteel overstroming plaats bij zeer hoge waterstanden. Het risico op aanrijking via overstroming is zeer gering. Iets noordelijk hiervan ligt in Eerde Noord een beekbegeleidend bosje in een lagergelegen stroomgeul in het gebied. Bij hoogwater zal deze locatie al vrij vroeg overstromen met een relatief goede doorstroming. Het risico op extra ongewenste aanrijking met meststoffen (fosfaat) is daardoor beperkt. Buiten de overstromingsperiode is in Eerde Noord een risico van fosfaatafspoeling bij hevige regenval via de aanwezige watergangen naar de bossen aanwezig. Dit is echter ongewijzigd. Gunstig is de kweltoevoer van goede kwaliteit uit het hoger gelegen natuurgebied en het herstel van de natuurlijke rivierdynamiek in het beekdal met bijbehorende dynamische processen.

De Beekbegeleidende bossen bij de Steile oever worden in eerste instantie overstroomd vanuit de benedenstroomse aantakking op de Beneden Regge (laagste punt). Bij hogere waterpeilen vindt ook toevoer plaats via de lagere oeverdelen langs de Beneden Regge met doorstroming van de bossen en meanders. Vanwege de kade tussen de Steile oever en de landbouwgronden bij Eerde noord is directe aanvoer van (eventueel vermest) water vanaf Eerde noord naar de Steile oever niet mogelijk. Bij hoog water wordt het water afgevoerd op de hoofdstroom en hoofdzakelijk afgevoerd naar de Vecht. Het risico dat extra vermest water als gevolg van het Reggeherstelproject bij de Beekbegeleidende bossen bij de Steile oever terecht komt is afwezig gezien het geringe risico van overstroming gedurende de daadwerkelijke bemestingsperiode (toegankelijkheid lagergelegen gronden na 1 april) en de hoge mate van verdunning in het Reggewater. Daarnaast vindt bij hoog water doorstroming van de Beekbegeleidende bossen plaats waardoor het risico op het afzetten van voedselrijk slib klein is. Verder is de toevoer van voedselarm en gebufferd kwelwater uit het hoger gelegen natuurgebied zeer gunstig voor de Beekbegeleidende bossen.

Langs de oevers van de Beneden Regge vindt als gevolg van het herstel van de rivierdynamiek in een beekdal spontane opslag van elzen plaats op de flauwe oevers en vinden dynamische processen plaats. Deze standplaatsen met natuurlijke ontwikkeling staan continue onder invloed van de Regge en onder invloed van kwel. Het risico op extra vermestende werking als gevolg van het Reggeherstelproject (landbouwkundig gebruik) is hierdoor vrijwel afwezig, aangezien de concentratie aan nutriënten niet is gewijzigd en een goede doorstroming plaatsvindt. Op die plekken waar sedimentatiemateriaal zich ophopen zullen zich voedselrijkere (moeras)vegetaties ontwikkelen.

Verder is in de Eerder hooilanden uitbreiding voorzien in de 1e PAS-periode (Beheerplan Natura 2000). Zoals beschreven bij stroomdalgraslanden betekent dit dat de (aangrenzende) landbouwgronden hier buiten landbouwkundig gebruik komen te vallen. Overstroming vindt hier snel plaats alsook het leeglopen; het risico op afzet van fosfaatrijk slib is gering. Daarnaast is sprake van kwel. Het Reggeherstelproject staat verdere uitbreiding/ontwikkeling van Beekbegeleidende bossen niet in de weg.

Blauwgraslanden (ontwerp-wijzigingsbesluit)

In de Eerder hooilanden is een relict aan Blauwgraslanden aanwezig. Deze locatie ligt op de rand naar hoger gelegen gronden en wordt gevoed door kwel. Overstroming van dit deel is gezien de hogere ligging minder frequent. Overstroming vormt voor dit type hier geen knelpunt.

Met de herinrichting van de Eerder hooilanden wordt de kwel versterkt en de grondwaterstanden verhoogd en de landbouwgronden in het beekdal uit landbouwkundig gebruik gehaald. Het Reggeherstelproject staat verder het behoud van de Blauwgraslanden niet in de weg.

Meren met krabbenscheer met fonteinkruiden (ontwerp-wijzigingsbesluit)

Dit habitattype is een type van nature voedselrijke situatie en minder gevoelig voor voedingsstoffen. Zoals bij de Beekbegeleidende bossen bij de Steile oever vindt hier geen directe aanvoer van voedselrijk water plaats vanaf Eerde Noord vanwege de kade. De grootste vracht aan water met eventueel aangebrachte mest op Eerde Noord wordt via de hoofdloop afgevoerd. Daarnaast vindt sterke verdunning plaats in de grote waterafvoer. De concentraties aan N en P zullen niet anders zijn dan voor het Reggeherstelproject. Verder is in de Steile oever sprake van toevoer van kwel vanuit de hoger gelegen natuurgebied; na een overstroming vindt aanrijking van voedselarm water plaats naar de Reggemeander ten gunste van een goede waterkwaliteit. Het Reggeherstelproject heeft geen negatieve gevolgen voor Meren met krabbenscheer met fonteinkruiden.

Toetsing habitatsoorten aanvraag

Kleine modderkruiper

Op basis van de terreinkenmerken en de habitateisen vormen de Regge en andere rivierarmen het leefgebied voor Kleine modderkruiper. Ook de benedenloop van de Hammerwetering is geschikt leefgebied.

Doordat de Regge langer is geworden door de hermeandering, is het leefgebied toegenomen met 500 meter naar een totaal van 4,5 km. Daarnaast is de kwaliteit van leefgebied van Kleine modderkruiper verbeterd als gevolg van het verondiepen. Hierdoor is een bredere oeverzone ontstaan dan in de oude situatie. Daarnaast zorgt de toename in meanders voor een variatie in stroomsnelheden, waarbij vooral de luwe zones van belang zijn voor Kleine modderkruiper (lagere watersnelheid en meer vegetatie). De draagkracht van de Regge is toegenomen voor deze soort. Zoals eerder beschreven is na het beekherstel geen aantoonbare toename in meststoffen in de Beneden Regge en is er geen sprake van verslechtering van de waterkwaliteit.

Het herstel van het dynamisch beekdal is positief geweest voor de kleine modderkruiper.

Bittervoorn

Aanwezigheid van Bittervoorn is niet aangetoond maar het is wel een potentieel leefgebied. Deze soort is komt voor in stilstaand en langzaam stromend water, helder, relatief ondiep water van sloten, plassen en vijvers met rijke onderwatervegetatie. De bodems moeten niet te zachte zijn. De Bittervoorn komt in hetzelfde leefgebied voor dan de Kleine modderkruiper. Voor de voortplanting is de soort afhankelijk van de zoetwatermossel. Door de maatregelen is de draagkracht van de Regge net zoals voor de Kleine modderkruiper toegenomen. Het Reggeherstelproject heeft geen negatieve gevolgen gehad voor de waterkwaliteit. Het herstel van het dynamisch beekdal is positief geweest voor de potentiële omstandigheden voor de Bittervoorn.

Rivierdonderpad

Binnen het Natura 2000-gebied is het leefgebied van Rivierdonderpad in de hoofdstromen van de Vecht en de Regge voornamelijk op kunstmatig substraat in de vorm van stortstenen oevers en kunstwerken. Evenals bij de Kleine modderkruiper is er na het beekherstel geen aantoonbare toename in meststoffen in de Beneden Regge en is er geen sprake van verslechtering van de waterkwaliteit (zie kopje *Waterkwaliteit*). Het Reggeherstelproject heeft geen negatieve gevolgen voor de Rivierdonderpad en bijbehorend leefgebied.

Grote modderkruiper

De Grote modderkruiper is een soort van laagdynamisch milieu binnen een beek- of rivierdalsysteem. Binnen het projectgebied is de soort alleen vastgesteld bij de Eerderveldbeek in de Eerder hooilanden. Verwijdering van de kade betekent een gewenst herstel van de rivierdynamiek in een breder beekdal. Het Reggeherstelproject heeft bij inundatie geen negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit van de

Eerderveldbeek. Dit gebied inundeerde al jaarlijks, ook voor de verwijdering van de oostelijke kade, omdat de kade hier deels ontbrak. De waterkwaliteit van de Regge zelf is niet gewijzigd, de inundaties vinden hoofdzakelijk in de winter plaats en daarnaast wordt de Eerderveldbeek continue gevoed met kwalitatief goed kwelwater afkomstig uit achterliggend natuurgebied.

Jaarlijkse inundatie zorgt ervoor dat de soort zich kan verspreiden naar de poelen en nieuwe moerassige laagtes nabij de Beneden Regge. De verwijdering van de oostelijke kade staat een mogelijke uitbreiding van de populatie van de Eerder hooilanden naar de stroomafwaarts gelegen oude meanders en geïsoleerde poelen niet in de weg en werkt naar verwachting positief. In het gebied tussen de Steile oever en de oude Reggemeander zijn suboptimale poelen en een kleine meanderrestant aanwezig. Daarnaast wordt het water in laagtes, die door verwijdering van de oostelijke kade weer af en toe overstromen, ververs. Ook hier kan (her)vestiging van de Grote modderkruiper plaats vinden. Deze plekken zijn ook geschikt als voortplantingsplaats voor deze (moeras)soort. De inundatie van de Reggemeander bij de Steile oever verandert niet.

Verder heeft het project ook laagdynamische delen en min of meer geïsoleerde wateren zoals poelen en Reggetakken ingericht. Nabij de herstelde Reggemeander is bijvoorbeeld een deel van de Regge niet gedempt en is verder benedenstroom een poel gerealiseerd (projectgebied Nieuwe Brug). De ondiepe Reggetak is een laagdynamisch systeem. Hier vindt ontwatering vanuit de gronden van familie [REDACTED] plaats. Hierdoor is het systeem zeer voedselrijk met flab. Op den duur zal hier verlanding op treden. Voor zover de locatie hierdoor niet geschikt wordt voor Grote modderkruiper wordt door u opgemerkt dat de locatie niet strikt noodzakelijk/ vereist is voor de Grote modderkruiper. Vanuit het herstel van het natuurlijk riviersysteem zijn meerdere locaties bereikbaar geworden.

Het instandhoudingsdoel van deze soort is gericht op uitbreiding van het leefgebied en de populatie. De kwaliteit van het leefgebied moet worden behouden. Er kan geconcludeerd worden dat de Reggeherstelwerkzaamheden geen negatief effect op dit doel hebben omdat er geen kwaliteits- of areaalverlies optreedt in het (potentiële) leefgebied van de soort. Uitbreiding van de huidige omvang van het leefgebied is binnen het plangebied mogelijk. Hiervoor bieden de meanders, poelen, laagtes, sloten en verlandingsituaties langs de Regge mogelijkheden, aangezien deze nu onderdeel uitmaken van een laagdynamische uiterwaard van de Regge met een lage overstromingsfrequentie.

Kamsalamander

De Kamsalamander plant zich voort in matig voedselrijke tot voedselrijke, stilstaande heldere wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Deze soort is waargenomen in de omgeving van het kasteel Eerde en in de Eerder hooilanden. Bij de aanvraag voor de natuurvergunning 2012 is het leefgebied beoordeeld. Het leefgebied is beoordeeld als suboptimaal als er bijvoorbeeld veel vis aanwezig is of als de poel jaarlijks overstroomd. Oostelijk van de Beneden Regge komt geen optimaal leefgebied van de soort voor, alleen suboptimaal. De potenties voor uitbreiding in de bestaande situatie waren hier al klein. In deze suboptimale gebieden neemt de overstromingsfrequentie toe, waardoor de potentie voor de Kamsalamander als gevolg van aanwezigheid van vis verder afneemt. Doordat alleen kwaliteitsverlies optreedt in suboptimaal potentieel leefgebieden is het effect als niet negatief ten opzichte van het instandhoudingsdoel beoordeeld.

Het aspect vermestende werking als gevolg van landbouwkundig gebruik heeft, gezien de afwezigheid van de Kamsalamander in dit deel, eveneens geen negatieve gevolgen. Kansen voor de kamsalamander liggen bij geïsoleerde poelen verder van het beekdal af en op landgoed Eerde (buiten reguliere overstromingen).

Aan de westzijde van de Beneden Regge is de kamsalamander eveneens niet aangetroffen. Bij de oude Reggemeander, ten oosten van Huize Archem, en een poel wel optimaal leefgebied aangetroffen. Als gevolg van het Reggeherstelproject is de Reggemeander niet aangetakt op de herstelde Reggeloo. Aanvoer van voedselrijk water vanaf het oostelijk gelegen landbouwperceel (2,6 ha) naar deze Reggemeander zal niet optreden gezien het reliëf. De hoofdstroom gaat aan de oude meander voorbij. De poel ligt verder benedenstrooms waar mogelijk wel overstroming plaats vindt. Op deze locatie zijn de

eventuele meegevoerde meststoffen al sterk verdund en heeft dit geen invloed op de waterkwaliteit van de poel en/of leefgebied van de kamsalamander. Door de rivierdynamiek is de poel mogelijk minder geschikt geworden als leefgebied. Het Reggeherstelproject heeft ten aanzien van het aspect vermestende werking geen negatieve gevolgen voor het (potentieel) leefgebied van de Kamsalamander.

Kruipend moerasscherm

Deze soort komt nu niet voor in het plangebied. Negatieve gevolgen zijn uitgesloten. Uitbreiding van deze pioniersoort is voorzien in de Eerder hooilanden na herinrichting (1e PAS-periode) en het opheffen landbouwkundig gebruik.

B1.1.3 Toetsing van de effectenbeoordeling

Het project 'voortzetting/wijziging/uitbreiding van Project Archem-Eerder hooilanden' is getoetst aan de effecten op alle instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied 'Vecht en Beneden Reggegebied'. De betreffende instandhoudingsdoelen zijn weergegeven in bijlage 2.

Hoofdpunten

Op en beperkt aantal doelstellingen zijn effecten op voorhand niet uit te sluiten. Dat blijkt uit de omschrijving van de voorgenomen activiteiten (paragraaf A1.1) en de effectbeoordeling daarvan (zie vorige paragraaf). Door het herstel van de natuurlijke kenmerken van het riviersysteem heeft project in het algemeen tot een verbetering geleid van de ecologische randvoorwaarden voor de instandhoudingsdoelen. Wij zijn van oordeel dat alleen het aspect vermesting van oppervlaktewater in de vergunning nader getoetst dient te worden. Van de overige effecten is eerder vast komen te staan dat deze niet tot significant negatieve effecten leiden. Deze beoordelingen zijn eerder uitgevoerd in de vergunning 2012 en in het afloopbericht van 4 juli 2018. Dit is bevestigd in de uitspraak van Rechtbank Overijssel van 5 oktober 2018.

In hoofdzaak onderschrijven we de conclusie dat door vermesting vanuit de agrarische percelen binnen het projectgebied geen (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen plaatsvinden. Bekeken op de schaal van het Natura 2000-gebied is de bijdrage beperkt en heeft niet geleid tot gemeten wijzigingen in de waterkwaliteit. Daarnaast trad vermesting en afspoeling via oppervlaktewater ook op in de situatie voor uitvoering van het plan. Inundatie van gronden kan in incidentele gevallen mest via het water afvoeren. U hebt aannemelijk gemaakt dat dit niet tot significant negatieve effecten leidt of zal leiden. Alleen lokaal (restant Reggeloo) is een negatief effect opgetreden, dat echter geen significant negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelen. De doelen waren niet lokaal aanwezig en hoeven ook niet op deze locatie ontwikkeld te worden.

Toetsing in detail

In onderstaande toetsing volgen we de indeling en kopjes zoals deze is weergegeven in B1.1.2.

Bemesting agrarische percelen

De kaart met te toetsen agrarische percelen en de berekening van de toegestane bemesting op deze percelen is correct uitgevoerd, waarbij is getoetst volgens de wettelijke (maximale) gebruiksnormen. De berekende hoeveelheid aan stikstof en fosfaat in deze mest is de maximale bemesting die op deze percelen is toegestaan. Overigens wordt in de praktijk ook minder bemest (EcoNatura 2019, pg 27) en blijft bemestingsruimte over.

Mogelijke effecten bemesting

Als alle toegepaste mest op de landbouwpercelen in de Regge terecht zou komen zou dit 1,48% (stikstof) en 5% (fosfaat) van de totale vracht zijn. Een 100% uitspoeling of afspoeling is in een normale situatie niet reëel. In potentie zou dit in de Regge terecht kunnen komen, maar in de praktijk zal dit door bodemprocessen en gebruik door het gewas minder zijn. Op basis van literatuurgegevens is de normale uitspoeling naar het oppervlaktewater 15% voor stikstof en 2% voor fosfaat. Dit geeft een aandeel van de in tabel 2 beschouwde landbouwpercelen van 0,22% (stikstof) en 0,10% (fosfaat) ten opzichte van de totale vracht aan stoffen in de Beneden-Regge.

Wij onderschrijven deze conclusie voor normale omstandigheden, zoals deze ook al optraden voor uitvoering van het project. Hieronder verstaan wij een situatie zonder dat inundatie optreedt, bij een drooglegging die bemesting mogelijk maakt. U beoordeelt de oppervlakkige afvoer van mobiele fosfaat en stikstof bij hoge grondwaterstanden en/of hoge neerslag naar het oppervlaktewater als vrijwel ongewijzigd. U wijst erop dat bij de familie [REDACTED] de grondwaterstanden onder de invloed van de Regge staan. Bij familie [REDACTED] is volgens u door vernatting en slechtere afvoer mogelijk sprake van minder afvoer van hemelwater en kwel ten opzichte van de oude situatie. Dit wordt volgens de aanvraag vooral veroorzaakt door een verslechterde lokale ontwatering. De toepassing van bemesting is echter afhankelijk van de mate van drooglegging. Als het perceel niet begaanbaar is kan niet worden bemest. De door u gebruikte gegevens gaan uit van jaargemiddelde omstandigheden, waarbij ook perioden met droogte en hogere neerslag voor kunnen komen. De vraag moet volgens de aanvrager beantwoord worden of in de nieuwe situatie er een risico is op meer uit- of afspoeling van meststoffen van de landbouwgronden, volgens de aanvullende informatie naar aanleiding van de zienswijze is (gezien bovenstaande overwegingen) in de nieuwe situatie geen sprake van extra vermist via af- of uitspoeling van meststoffen ten opzichte van de 'oude' situatie. Wij stellen vraagtekens bij deze analyse. Volgens het in de aanvraag aangehaalde rapport²¹ is bij hogere grondwaterstanden sprake van een grotere afvoer van meststoffen en nutriënten, vooral in dergelijke perioden vindt afvoer plaats. Wij achten het aannemelijk dat de afvoer van meststoffen ook in een niet overstromingssituatie iets verhoogd kan zijn. Een specifiek percentage kunnen wij daar echter niet voor vaststellen. De mogelijke toename van afspoeling en uitspoeling is ook sterk afhankelijk van wanneer en onder welke omstandigheden wordt bemest. Uit de analyse van waterkwaliteit blijkt echter dat – ook als er wel een toename van uitspoeling en afspoeling heeft plaatsgevonden – de waterkwaliteit en daardoor de instandhoudingdoelen niet worden beïnvloed.

Bij een deel van de beschouwde landbouwpercelen (familie [REDACTED] Eerde Noord en Percelen Archem West) is er een nieuwe situatie ontstaan door het project en zijn binnendijkse gronden buitendijks geworden. De buitendijkse landbouwpercelen konden al jaarlijks overstroomd worden. Bij een inundatie kort na de toepassing van mest zouden daardoor meer nutriënten in de Regge terecht kunnen komen. Terecht worden daarbij door u enkele kanttekeningen geplaatst voor het toekomen van mest in de Regge. Dit is afhankelijk van de hoeveelheid mest die in één keer wordt toegepast, de wijze van injectie van mest en de tijd tussen toepassing en inundatie.

Op basis van de in 2014 – 2018 opgetreden inundaties hebt u een analyse gemaakt van de mate van overlap met de toegestane periode voor bemesting en de periode waarin bij de Regge bemesting daadwerkelijk kan worden toegepast (door de natte omstandigheden na 1 april). In de periode van 2014 – 2018 zijn er jaarlijks ter hoogte van de percelen van familie [REDACTED] 0-7 (gedeeltelijke) inundaties in de toegestane bemestingsperiode, waarvan maar één maal een overlap is met de periode vanaf 1 april waarin bemesting kan worden toegepast vanwege de grondwaterstand.

Alleen als er sprake is van een (onverwachte) overstroming vanuit de Beneden Regge (zoals in 2014) wordt mest snel afgevoerd. Dit kan optreden voor zover de mest vers is aangebracht en deze niet gefixeerd is (in bodem, planten en bodemorganismen). De mest wordt bij een overstroming in een grote hoeveelheid (neerslag)water verdund en afgevoerd. Vanwege de verdunning met rivierwater en neerslag die in dergelijke omstandigheden optreden, is de toename van de concentratie aan nutriënten beperkt.

We onderschrijven de conclusie dat de mogelijke overlap tussen inundatie en toepassing van bemestingen heel gering is. Alleen in uitzonderlijke omstandigheden zal een inundatie samenvallen direct na een bemesting. In dergelijke omstandigheden zal dan recent aangebrachte mest in het water worden afgevoerd en verdund worden in het hoogwaterprofiel.

U verwijst verder naar de metingen van waterkwaliteit voor en na uitvoering van het project. U vindt hierin geen aanwijzingen dat het project op de schaal van het Natura 2000 gebied een negatief effect kan hebben gehad op de algemene waterkwaliteit. Wij onderschrijven deze conclusie.

²¹ Schoumans et al. 2008. 30 vragen en antwoorden over fosfaat in relatie tot landbouw en milieu. Wageningen. Alterra.

Wel kan een toename van mest of nutriënten in het water of in het sediment lokaal een effect hebben. Dit geldt voor het restant van de Reggeloop, waar nu de afwateringssloot op afwatert. Hier kan in normale omstandigheden vermesting optreden. Bij inundaties kunnen ook bij stroomafwaarts gelegen habitattypen en leefgebied voor habitatsoorten effecten optreden, de mogelijke effecten hierop worden hieronder verder getoetst.

Restant reggeloop

De afwaterende landbouwsloot van familie ████████ lost direct op het restant van de Reggeloop. Hierdoor vindt bij reguliere lagere waterstanden via ontwatering van de landbouwgronden directe voeding met voedselrijk landbouwwater plaats, zonder directe doorstroming en verdunning met Regge water. Dit zorgt plaatselijk voor flabvorming, een indicatie van voedselrijke omstandigheden. U geeft aan dat zich in het restant nog geen stabiele eindsituatie is ontwikkeld. In een dergelijk laagdynamisch milieu zal zich een water / moerasvegetatie ontwikkelen.

U geeft aan dat dit in beginsel lokale negatieve effect geen andere invloed heeft dan een mogelijk snellere verlanding. Dit maakt het restant op termijn mogelijk geschikt als leefgebied voor Grote modderkruiper. Het heeft geen effect op de instandhoudingsdoelen, aangezien in dit deel voor het project ook geen habitattypen of soorten aanwezig waren. Het restant is niet in het bijzonder bestemd of geschikt voor de uitbreidingsdoelen. Wij onderschrijven deze conclusie. Lokaal is er sprake van een negatief effect, maar dit heeft geen effect op de doelstellingen voor het Natura 2000-gebied, omdat deze hier niet aanwezig zijn of ontwikkeld hoeven te worden.

Toetsing habitattypen en habitatsoorten

Overstroming met (te) voedselrijk water kan voor een aantal habitattypen extra vermestend werken, waardoor ze sneller (dicht)groeien. Fosfaat is daarbij het grootste knelpunt omdat fosfaat veelal de limiterende factor²² is voor plantengroei. Vermesting met fosfaat is alleen een risico wanneer slib in het water zit en deze wordt afgezet.

We onderschrijven de conclusie dat alleen tijdelijke overstroming met nutriëntenrijk water (en/of daarin opgeloste of gesuspendeerde mest) daarbij geen negatief effect heeft. Vegetatie moet lang in contact zijn met de nutriënten om deze op te nemen. Hoogwaterperioden duren maar een beperkte tijd en het water staat in deze tijd ook niet stil. Opgeloste stoffen in het water zullen maar in beperkte mate de bodem in kunnen dringen, er vindt nauwelijks uitwisseling plaats. Door inundatie meegenomen mest heeft een dichtheid die dicht in de buurt ligt van water, hierdoor zullen onderdelen van de mest maar langzaam bezinken. Het merendeel zal via de hoofdstroom worden afgevoerd.

Uit de beschrijving bij 'Mogelijke effecten bemesting' is gebleken dat alleen bij inundatie een risico op extra vermesting van habitattypen aanwezig is. Wanneer zich bovenstrooms van een habitatype landbouwpercelen bevinden, kan afstromend nutriëntenrijk water tot vermesting leiden van een benedenstrooms habitatype. Dit effect speelt hier niet, de landbouwpercelen wateren niet af over een habitatype. De reguliere afvoer van stikstof en fosfaat vanuit de landbouwpercelen door uitspoeling naar het oppervlaktewater is ongewijzigd ten opzichte van de situatie voor het project. Alleen bij de percelen van familie ████████ kan de afstroming door hogere grondwaterstanden hoger zijn (PM reactie waterschap).

U heeft de effecten per habitatype getoetst. Naast de in het aanwijzingsbesluit opgenomen habitattypen zijn in de aanvraag ook de effecten op de habitattypen Blauwgrasland en Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden getoetst. Aangezien deze in een ontwerp-wijziging van het aanwijzingsbesluit zijn opgenomen en er nog geen definitief besluit is, hoeft daar formeel juridisch niet aan te worden getoetst. Volledigheidshalve hebben wij de uitgevoerde toetsing geheel beoordeeld, ook met het nog niet aangewezen habitatype (het habitatype Blauwgrasland is niet in de ontwerp-wijziging betrokken). Wij onderschrijven de uitgevoerde toetsing, waarvan we hieronder de hoofdpunten weergeven:

²² De groei van vegetatie is van meerdere factoren afhankelijk. De limiterende (of beperkende) factor is de factor die de snelheid bepaalt, doordat de overige factoren in overmaat aanwezig zijn.

- Het habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden ondervindt geen effecten omdat dit een type is van voedselrijke situaties, er geen directe aanvoer van voedselrijk water vanuit de landbouwpercelen mogelijk is en er sprake is van een kwelsituatie.
- Stroomdalgraslanden komen op dit moment nog niet voor langs de Beneden Regge. Uitbreiding wordt voorzien in de Eerder Hooilanden en op termijn in Eerde Noord. Stroomdalgrasland is een habitatype dat zich op hogere zandruggen kan ontwikkelen die incidenteel overstromen. Daarbij vindt doorstroming plaats, waarbij (het fijnere) slib zich niet afzet. Daarnaast worden bij het ontwikkelen van stroomdalgrasland hoger gelegen agrarische percelen uit de pacht gehaald waardoor ook een lokale invloed wordt voorkomen.
- Voor Beekbegeleidende bossen is het herstel van de natuurlijke rivierdynamiek en aanvoer van kwel met goede kwaliteit gunstig. Bij overstromingen is de doorstroming hoog waardoor voedselrijk slib zich niet af kan zetten. Door de hoge waterafvoer/hoeveelheid is er ook een grote verdunning opgetreden. Het risico op extra ongewenste aanrijking met meststoffen (fosfaat) vanuit inundatie is beperkt. Het Reggeherstelproject staat verdere uitbreiding/ontwikkeling van beek begeleidende bossen niet in de weg. Langs de oevers van de Beneden Regge vindt als gevolg van het herstel van de rivierdynamiek in een beekdal al spontane opslag van elzen plaats op de flauwe oevers en vinden dynamische processen plaats. Deze standplaatsen met natuurlijke ontwikkeling staan continue onder invloed van de Regge alsook onder invloed van kwel. Op die plekken waar sedimentatiemateriaal zich wel kan ophopen zullen zich voedselrijkere (moeras)vegetaties ontwikkelen. Het habitatype zal zich ontwikkelen op de meer geschikte locaties met betere doorstroming.

Via afzetting van slib of wijzigingen in de nutriëntenconcentratie kan ook het leefgebied van habitatsoorten worden beïnvloed. U heeft de effecten per soort getoetst. Wij onderschrijven de uitgevoerde toetsing, waarvan we hieronder de hoofdpunten weergeven:

- Het potentiële leefgebied voor Kleine modderkruiper en Bittervoorn is in omvang toegenomen (bestaat uit de hoofdloop en brede oeverzone, meanders). Het project heeft geen invloed gehad op het leefgebied voor rivierdonderpad. Het beekherstel heeft niet geleid tot een aantoonbare toename van de concentratie aan meststoffen in het water, de omstandigheden voor deze soorten zijn na 2013 hetzelfde gebleven of verbeterd. Het herstel van het beekdal is positief geweest voor Kleine modderkruiper en Bittervoorn en neutraal voor Rivierdonderpad.
- Het project heeft geen effect op het huidige voorkomen van Grote modderkruiper in de Eerderveldbeek, hier trad al jaarlijks inundatie op. De effecten van het project zijn positief, door de toename van het gebied waar jaarlijks inundatie kan plaatsvinden, kan de soort zich verspreiden naar meer wateren en is het potentiële leefgebied toegenomen. In de toetsing is in beperkte mate aandacht besteed aan het aspect vermesting. In aanvulling op de ongewijzigde waterkwaliteit merken wij op dat Grote modderkruiper overigens weinig gevoelig is voor de algemene waterkwaliteit en ook kan voorkomen in voedselrijke situaties waar weinig zuurstof aanwezig is²³. Het project heeft niet tot negatieve effecten op de Grote modderkruiper geleid.
- Kamsalamander komt alleen voor in de omgeving van het kasteel Eerde en de Eerder hooilanden, waardoor het huidige leefgebied geen effecten ondervindt. Het leefgebied van de kamsalamander in het Natura 2000-gebied ligt buiten de overstromingszone²⁴. In het beheerplan is voor de uitbreiding en verbetering van leefgebied voor Kamsalamander ingezet op onderhoud van bestaande poelen in het huidige leefgebied (eerste beheerplanperiode) en het realiseren van nieuwe poelen in verdere beheerplanperiodes. Het aspect vermestende werking als gevolg van landbouwkundig gebruik heeft hierop geen effect.
- Kruipend moerasscherm is een pioniersoort die nu niet voorkomt binnen het projectgebied. Uitbreiding is voorzien in Eerder Hooilanden, in combinatie met beëindiging van landbouwgebruik aldaar.

B1.3 Toetsing aan overige vereisten

Op basis van de Wnb²⁵ houden wij bij onze besluiten rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Ook nemen we regionale en lokale bijzonderheden mee in de overweging.

²³ Kennisdocument Grote modderkruiper, OVB

²⁴ Beheerplan Natura 2000

²⁵ Wnb, artikel 1.10, derde lid.

Wij zien geen aanleiding om de gevraagde toestemming te weigeren op basis van art. 1.10, derde lid Wnb.

B1.4 Eindconclusie toetsing

Het project leidt niet tot significant negatieve effecten op één van de instandhoudingsdoelen. De gevraagde vergunning kan worden verleend.

B2 Zienswijzen

B2.1 Bespreking van ingediende zienswijze

Het ontwerpbesluit heeft van 8 juni 2019 tot en met 20 juli 2019 ter inzage gelegen. Er zijn drie zienswijzen binnengekomen. De zienswijzen en onze reactie daarop zijn in een separate reactienota zienswijzen opgenomen. Deze reactienota is een onderdeel van dit besluit en als bijlage 3 bijgevoegd.

B2.1.3 Wijzigingen ten opzichte van het ontwerp besluit

Naar aanleiding van de naar voren gebrachte zienswijze(n) is de toelichting op het definitieve besluit gewijzigd ten opzichte van de toelichting op het ontwerp besluit. Het betreft de volgende wijzigingen:

Tekstuele verbeteringen in de toelichting op het besluit:

Aanhef bijlage 2.

A 1.1. beschrijving voorgeschiedenis, aanduiding, inhoud en afhandeling handhavingsverzoeken, toelichting op verschil van oordeel Waterschap en indiener zienswijze met betrekking tot de verantwoordelijkheid voor uitgevoerde maatregelen.

A 1.4 toevoegen document last onder dwangsom.

A 5 ligging sloten gedeeltelijk binnen Natura 2000

B 1.1.2 oppervlakkige afvoer ook mogelijk naar Regge.

Bij tabel 2 toegevoegd dat vaste mest vanaf 1 februari mag worden toegepast.

Eerste alinea onder figuur 4 gewijzigd (beschrijving inundaties)

Tekstuele verbeteringen met betrekking tot de beschrijving van de grondwatersituatie in de aanvraag.

B 1.1.3

Tekstuele verbeteringen onder kopje 'mogelijke effecten bemesting'. Wijziging kopje 'toetsing habitattypen' in 'toetsing habitattypen en habitatsoorten' en tekstuele wijzigingen in deze tekst.

C SLOTCONCLUSIE NATURA 2000-GBIEDEN

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde vergunning voor voortzetting/wijziging/uitbreiding van Project Archem-Eerder hooilanden te verlenen. Het project brengt de instandhoudingsdoelen voor het betrokken Natura 2000-gebieden niet in gevaar. Vergunning in het kader van de Wnb kan worden verleend.

BIJLAGE 2 - Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied

Natura 2000-gebied 'Vecht- en Beneden-Reggegebied'

Gebiedsbeschrijving

Het gebied Vecht- en Beneden-Regge ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het riviereengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en in de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Eerde en de Archermer- en Lemelerberg). De bodem van de hogere zandgronden is van oorsprong zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen voedselrijkere bodemtypes voor. De Overijsselse Vecht is een kleine rivier waarin veel transport van zand plaatsvindt door erosie en sedimentatie. De rivier is hier niet bedijkt en er zijn reliëfrijke rivierduinen, hoge oeverwallen en oude meanders. De rivier is, onder andere bij de koelanden van Junne en Arriën, rechtgetrokken, er zijn stuwen in aangebracht en het zomerbed is verbreed. Inundaties met rivierwater zijn daardoor afgenomen evenals nieuwe zandafzettingen. De Regge is een kleine laaglandrivier in het oostelijk zandgebied. Langs de Vecht bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat. Het dekzandgebied is een groot complex van naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheibegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn. In Beerze liggen daarnaast een mooi kamduin en uitgebreide veenputtencomplexen. Op de hogere gronden ten oosten van de Regge komen goede voorbeelden van zure vennen voor. Landgoed Eerde bestaat uit oud kampenlandschap en jongere heideontginningen met heiderestanten en jeneverbessen. De Archermer en Lemelerberg bestaan uit gestuwde rivierzanden en dekzanden. Hier komt droge heiden, jeneverbesstruweel, een hellingveentje en stuifzand voor.

Doelstellingen

In onderstaande tabellen zijn de doelstellingen voor de habitattypen en soorten weergegeven. Zij hebben gezamenlijk de begrenzing van dit Natura 2000-gebied bepaald. De doelstellingen zijn gericht op de leefgebieden van plantengemeenschappen (habitattypen) en soorten. Op basis van de regels vanuit Europa, vertaalt in de Nederlandse wetgeving, mag er geen verslechtering optreden van leefgebieden van soorten en/of plantengemeenschappen. Dat wordt beoordeeld ten opzichte van de datum waarop dit gebied onder de bescherming werd gebracht van de Europese Habitatrichtlijn (7 december 2004). Voor zover er sprake is van een behoudsdoelstelling moet dit gezien worden als een minimumeis.

Doelstellingen voor habitattypen

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	>	>
H2330	Zandverstuivingen	--	>	>
H3160	Zure vennen	-	=	>
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>
H4030	Droge heiden	--	>	>
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>
H6120	*Stroomdalgraslanden	--	>	>
H6230	*Heischrale graslanden	-	=	>
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	=
H7120	Herstellende hoogvenen	-	=	=
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	=	=
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	-	=	=
H9190	Oude eikenbossen	-	>	>
H91EOC	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	>	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Doelstellingen voor habitatsoorten

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Doelstelling populatie
H1134	bittervoorn	-	=	=	=
H1145	grote modderkruiper	-	>	=	>
H1149	kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1163	rivierdonderpad	-	=	=	=
H1166	kamsalamander	-	>	>	>
H1614	kruiwend moerasscherm		>	=	>

Toelichting symbolen:

SVI -- zeer ongunstig; - matig gunstig, + gunstig)

= Behoudsdoelstelling

> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Bijlage 3. Reactienota Zienswijzen

Betreft ontwerpbesluit van 5 juni 2019. Vergunning aan Waterschap Vechtstromen voor de aanvraag betreft de voortzetting/wijziging/uitbreiding van Project Archem-Eerder hooilanden.

Het ontwerpbesluit heeft van 8 juni 2019 tot en met 20 juli 2019 ter inzage gelegen. Er zijn drie zienswijzen binnengekomen. Deze drie zienswijzen zijn bijgevoegd als bijlagen 3A t/m C bij deze reactienota. In één zienswijze wordt gevraagd om een eerder ingediend bezwaar als onderdeel van de zienswijze te behandelen. Dit bezwaar is als bijlage 3D toegevoegd.

Hieronder worden eerst de zienswijzen verkort weergegeven, daarna wordt gereageerd op deze zienswijzen. Indien de zienswijzen tot aanpassing van het besluit of de toelichting hebben geleid, is dit weergegeven in de tekst.

1. Zienswijzen op het voorgenomen besluit

1.1 Weergave zienswijze de heer en mevrouw [REDACTED] (omwonende)

Op 19 juli 2019 is de zienswijze van de heer en mevrouw [REDACTED] ontvangen. De zienswijze bevat veel opmerkingen / punten die deels niet gegroepeerd zijn gepresenteerd en die ook in het document herhaald worden. Om onduidelijkheid te voorkomen is de zienswijze niet alleen in bijlage A opgenomen maar ook (verder) voorzien van een nummering. Hieronder is de zienswijze (verkort) weergegeven.

A In tegenstelling tot wat provincie Overijssel beweerd, heeft waterschap Vechtstromen een aanvraag om een vergunning ingediend, als gevolg van uw handhavend optreden met een last onder dwangsom, vanwege het overtreden van deze Wet natuurbescherming door waterschap Vechtstromen en naar aanleiding van een gerechtelijke uitspraak op 5 oktober 2018. Het betreft geen aanvraag voor de voortzetting/wijziging/uitbreiding van het Project Archem-Eerder hooilanden, maar legalisatie als gevolg van het overtreden van de Wet natuurbescherming.

B Een rapport van Royal HaskoningDHV (verder RHDHV) maakt onderdeel uit van de ontwerpvergunning. Voor de input van de specifiek voor deze kwestie van belang zijnde informatie voor de aanvullende effectenbeoordeling is de adviseur afhankelijk geweest van waterschap Vechtstromen en provincie Overijssel aangezien zij niet op locatie zijn geweest voor veld- en situatieonderzoek. En dat maakt dit traject van vergunningverlening van de Wnb volgens indienen een klassiek voorbeeld van de slager die zijn eigen vlees moet keuren en waarin provincie Overijssel geen bestuurlijke verantwoording neemt (niet durft te nemen?). Het dilemma is natuurlijk ook niet moeilijk te raden, wat is het alternatief als er niet gelegaliseerd kan worden? Dat maakt het natuurlijk haast noodzakelijk dat de omstreden vergunning er moet komen!

C In de zienswijze is een feitenrelaas opgenomen waarin vanuit het standpunt van indiener het verloop van de procedures wordt samengevat. De punten zijn genummerd, wij verwijzen naar bijlage C voor de inhoud.

D De kern van het probleem (samenvatting, zie bijlage C voor volledige versie) is dat de heer en mevrouw [REDACTED] landbouwgrond hebben (of pachten) en deze ook als zodanig willen gebruiken. Door de inundaties en grondwater is de natschade en wateroverlast door de vele inundaties en extreme grondwaterstijging gigantisch en spoelt voor een deel de jaarlijkse bemesting (en onkruidbestrijding) van de landbouwpercelen af in de Regge. Dit leidt tot schade voor het bedrijf en kan niet de bedoeling zijn voor de doelstellingen van het Natura 2000-gebied.

Als onderbouwing voor de mogelijke negatieve belasting van de natuur is samen met landgoed Huis Archem een contra expertise uitgevoerd. Hiervoor is veldonderzoek uitgevoerd. De indiener van de zienswijze is van oordeel dat in de huidige tijd van het klimaatakkoord, uitspraak op de PAS, biodiversiteit

etc. etc. de provincie Overijssel 'niet zomaar even uit de dikke duim zuigen dat de mestuitspoeling van onze landbouwpercelen in de Regge en in het Natura 2000-gebied geen negatieve gevolgen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen . Het conflict tussen de mestuitspoeling en de natuurdoelstellingen loopt inmiddels hoog op, de overheid wil koste wat kost de vergunning Wet natuurbescherming verlenen en is zelfs bereid het risico te nemen bij de rechtbank de kans te lopen, zwaar bekritiseerd dan wel afgestraft te worden, in hun pogingen het negatieve effect van de mestuitspoeling op het Natura2000 gebied te verdoezelen.' (letterlijk citaat)

D Indiener verwijst naar een aantal urgente feiten (sic) ten aanzien van de besluitvorming in dit vergunningentraject. Wij verwijzen naar de bijlage. In de zienswijze zijn de punten genummerd van 1 t/m 13.

E De indiener gaat in op de overwegingen van het ontwerpbesluit, die hij en zij nogal onsamenhangend vinden, alsof u de kern van de discussie probeert te vermijden. De indiener wil de volgende punten aankaarten, omdat ze werkelijk té absurd zijn en duidelijk maken dat de slager z'n eigen vlees weer heeft gekeurd, zoals we aan het begin van deze zienswijze al hebben benoemd. De onderliggende ontwerpvergunning maakt pijnlijk duidelijk, dat provincie Overijssel, niets op heeft met haar eigen doelstellingen met betrekking tot natuur(ontwikkeling), biodiversiteit etc. etc, de enige doelstelling is het op papier kloppend maken van een fout uit 2012. Voor de punten wordt verwezen naar bijlage C onder 'overwegingen bij het besluit', punten 1 t/m 15.

F Daarnaast wil de indiener het bezwaar van 7 maart 2019 onder de aandacht brengen, wil dit ook betrokken hebben bij deze vergunningprocedure en een inhoudelijke reactie hierop. We hebben dit bezwaar als bijlage D bijgevoegd.

1.2 Weergave zienswijze gemeente Ommen

Op 23 juli 2019 is de zienswijze van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Ommen ontvangen. In deze zienswijze geeft de gemeente aan dat zij in de periode 2012-2013 medewerking hebben verleend aan de uitvoering van het project Archem-Eerderhooilanden, onder meer door het voeren van de noodzakelijke planologische procedures. Bij deze besluitvorming is de gemeente uitgegaan van het kunnen voortzetten van een regulier landbouwkundig gebruik in delen van het gebied, waarbij de agrarische bestemming derhalve ook ongewijzigd is gebleven.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente geconstateerd dat in delen van het projectgebied een regulier landbouwkundig gebruik niet (goed) meer mogelijk is. Dit speelt bijvoorbeeld bij percelen die in gebruik zijn bij de familie [REDACTED]

Deze beschikking heeft mede betrekking op de ontstane situatie zoals deze na de ingrepen is ontstaan. Met de beschikking beoogt de provincie Overijssel deze activiteiten alsnog te vergunnen vanuit de Wet natuurbescherming. Uit het bij de ontwerpbeschikking horende onderzoek van RHDHV van 24 april 2019 blijkt dat de vergunning kan worden verleend ondanks uitspoeling van mest van landbouwpercelen. Door de familie [REDACTED] is een second opinion uitgevoerd, waarin het tegendeel wordt beweerd.

Los van de inhoud van beide onderzoeken, heeft de gemeente ook met anderen ter plaatse geconstateerd dat een regulier agrarisch gebruik, inclusief toegestane bemesting van de percelen in de huidige situatie eigenlijk niet goed meer mogelijk is, vanwege kweldruk en inundatie. Daarnaast acht de gemeente Ommen een dergelijk gebruik in de huidige situatie evenmin wenselijk vanuit oogpunt te beschermen en te ontwikkelen natuur en waterwaarden.

De afgifte van de gevraagde beschikking beschouwt de gemeente daarom, nog even los van de juridische houdbaarheid, als onwenselijk. Vanuit oogpunt van een goede procesgang pleit de gemeente Ommen voor een oplossingsgerichte aanpak in de casus [REDACTED]. Samen met de provincie Overijssel en het waterschap Vechtstromen gaat de gemeente Ommen daartoe graag in overleg.

1.3 Weergave zienswijze landgoed Huis Archem

Op 18 juli 2019 is de pro forma zienswijze van landgoed Huis Archem ontvangen. Binnen de gestelde termijn van twee weken is geen inhoudelijke onderbouwing ontvangen. Door een onduidelijke (dubbele) adressering in haar pro forma zienswijze heeft Huis Archem de brief met daarin een termijn van twee weken om de inhoudelijke zienswijze in te dienen nooit ontvangen. Daarom is in overleg een nieuwe termijn van twee weken gesteld voor het indienen van een inhoudelijke zienswijze. Op 6 september 2019 is de inhoudelijke zienswijze ontvangen. Deze wordt hier (verkort) weergegeven.

In de zienswijze geeft landgoed Huis Archem aan dat de reden van indienen van de zienswijze is dat de familie [REDACTED] gronden pacht van het landgoed Huis Archem en deze gronden als agrarische gronden in gebruik wordt gegeven. De enige beperking op de grond betreft een mogelijkheid tot inunderen vanuit de aangrenzende Regge. De vergunning raakt de positie als verpachter van het landgoed.

De zienswijze beschrijft het uitgevoerde Reggeherstelproject Beneden Regge, project Archem Eerder hooilanden. Op 29 augustus 2013 is door het landgoed een overeenkomst gesloten over de waardevermindering.

Hiervoor is een vergoeding door het waterschap toegekend (die wordt doorberekend naar de pachter). Daarnaast is in het bestemmingsplan de waarde Agrarisch gebied met landschappelijke waarden met medebestemming waterstaattoeleinden opgenomen (primair agrarische grond).

Het landgoed verwijst expliciet naar passages in de voor uitvoering van dit project verleende Nb-vergunning (2012/0172138) waarin werd aangegeven dat het landbouwkundig gebruik door het waterschap zou worden gegarandeerd. De agrarische percelen waren daarvoor agrarisch goed bruikbaar. Dit in tegenstelling tot wat gesuggereerd en verwoord wordt in sommige rapportages en inrichtingsplannen. Zo zijn deze percelen ook beoordeeld in het N2000 proces en is hierover als zodanig gecommuniceerd.

Het landgoed verwijst naar de ingediende handhavingsverzoeken en de afhandeling. Aan het Waterschap is een last onder dwangsom opgelegd, in verband met een overtreding van art 2.7 lid 2 Wnb. Aan het Waterschap is aangegeven dat de overtreding ongedaan gemaakt kan worden door de situatie te herstellen, wat feitelijk in de beleving van Huis Archem geen optie is, of een nieuwe Wnb-vergunning aan te vragen. Het waterschap heeft besloten om een nieuwe Wnb-vergunning aan te vragen.

De huidige praktijk is dat de percelen momenteel voor agrarisch gebruik volledig ongeschikt zijn. Het grondwaterpeil ligt dermate dicht onder maaiveldniveau dat een groot deel van het groeiseizoen het water tot in het maaiveld staat. Dit is niet het gevolg van het uittreden van de Regge na hevige regenval. Hoewel (de indiener van de zienswijze) geen hydrologische deskundige is, is het volgens het Landgoed aannemelijk dat de voormalige drainerende werking van de Regge is gestopt, met als gevolg dat een kwelstroom tot in het maaiveld is ontstaan. Voor uitvoering van de maatregelen was het grondwaterpeil veel lager. Dit effect heeft voor het landgoed (als verpachter) gevolgen voor de verpachting van agrarische grond ten behoeve van een goede bedrijfsvoering bij pachter. De praktijk is echter volstrekt anders en het landgoed ziet bij pachter beperkingen in de bedrijfsvoering en constateren dat meststoffen direct in de Regge stromen en op zijn minst gevoelsmatig, impact hebben op de te ontwikkelen natuurdoelen. Om dit gevoel te laten onderzoeken, heeft het landgoed aan de familie [REDACTED] medewerking verleend om een second opinion door EcoNatura uit te laten voeren voor de verleende vergunning op basis van het projectplan. Dit rapport is als bijlage bij de zienswijze gevoegd. Het rapport concludeert:

1. dat het toenmalig en huidig gebruik (begrazing en bemesting) van de door familie [REDACTED] gebruikte percelen conflicteert met de N2000 instandhoudingsdoelen. Een en ander heeft zowel impact op de bedrijfsvoering als op natuurdoelen.
2. Er is sterke twijfel of de Wnb voldoet.

Uiteindelijk is het reële advies op basis van dit onderzoek het benutten van de natuurherstelkansen die zijn ontstaan door de functieverandering van het project Archem-Eerder Hooilanden, wat in dit geval betekent dat er op een andere wijze invulling gegeven moet worden aan de agrarische activiteiten. Dit betekent dat actief met betrokkenen gezocht moet worden naar een andere invulling (vermindering van bemesting en extensieve begrazing) op de landbouwgronden, wanneer dit wordt uitgevoerd zou er een gunstig effect ontstaan op de verschillende beoogde habitat-typen. Ofwel bij het huidige voortgezet landbouwkundig gebruik is sprake van een negatief effect op de doelen.

Het landgoed constateert, hetgeen door het uitgevoerde onderzoek van EcoNatura wordt bevestigd, dat er vanuit deze agrarische activiteit, een negatief effect ontstaat op de kwaliteit van het Reggewater, diverse habitattypen en dus het N2000 gebied. Een concreet voorbeeld van de gevolgen: na een mestgift op het grasland vloeien spoedig de meststoffen zichtbaar in de Regge. Het gewas krijgt niet de tijd om de voedingsstoffen op te nemen. Dit lijkt het landgoed, in het kader van de uitgevoerde maatregelen, geen gewenste situatie. De voorgestelde maatregelen zijn in hun beleving dan ook niet uitgevoerd zoals in het projectplan en de eerder afgegeven vergunning werd beoogd. Daarbij komt dat het landgoed niet de eventuele negatieve gevolgen en effecten (financieel) wenst te dragen.

Het voornemen om de vergunning te verlenen zonder aanvullende maatregelen, zoals opgenomen in het rapport van EcoNatura, is volgens het landgoed niet correct. Het landgoed verzoekt provincie Overijssel dan ook om met het landgoed en de familie [REDACTED] in gesprek te gaan hoe een en ander opgelost en vergunbaar zou kunnen zijn/worden.

Mocht provincie Overijssel van mening zijn dat vergunning verleend kan worden, dan verzoekt het landgoed expliciet op schrift te stellen dat het huidige landbouwkundig gebruik (begrazing en bemesting van de verpachtte percelen) geen (ook geen toekomstige) belemmeringen zal hebben op de verschillende habitattypen – het Natura 2000 gebied.

Dit laat volgens het landgoed onverlet dat er nog steeds sprake blijft van onvolwaardig te gebruiken landbouwgrond wat in strijd is met de eerder gedane uitspraak in de vergunningverlening.

2 Reactie op de zienswijzen belanghebbenden

2.1 Reactie op zienswijze de heer en mevrouw [REDACTED] (omwonende)

A De benaming van waar de vergunning voor wordt aangevraagd is afkomstig uit het ingediende aanvraagformulier dat is ingevuld door de aanvrager, het Waterschap Vechtstromen. In A1.1 van de overwegingen is de aanleiding voor de aanvraag inclusief handavingsprocedures beschreven. Wij zien geen aanleiding de benaming te wijzigen afwijkend van het aanvraagformulier.

B De vergunning beschrijft de voorgeschiedenis maar gaat uiteindelijk om de toetsing van vermesting. RHDHV is een adviesbureau dat niet organisatorisch verbonden is aan de aanvrager of de provincie Overijssel. In haar rapport hebben zij zich deels gebaseerd op door ons en door Waterschap Vechtstromen verstrekte stukken, alsmede door andere stukken zoals deze zijn weergegeven in de literatuurlijst van het rapport. Voor de rest nemen wij dit onderdeel van de zienswijze ter kennisneming aan. Wij delen de mening van indiener niet, het oordeel is geheel voor eigen rekening van de indiener van de zienswijze.

C Onder het kopje 'van belang in dit dilemma zijn de ontwikkelingen in deze kwestie, samengevat als volgt' is een genummerd feitenrelaas opgenomen, waarin (vanuit het standpunt van indiener van de zienswijze) het verloop van de procedures wordt samengevat. De meeste punten betreffen verwijzingen naar de datum waarop iets heeft plaatsgevonden en worden ter kennisneming aangenomen. Op de volgende punten willen we nog ingaan:

C1. De datum en verwijzingen naar de vergunningen bevat geen feitelijke onjuistheden. De heer en mevrouw ██████ schetsen een aantal punten die in de vergunning van 2012 niet goed zijn meegenomen. Het kaartmateriaal bij de aanvraag (bijlage 7 bij de aanvraag) geeft bij de percelen bij de heer en mevrouw ██████ weliswaar aan dat al inundatie plaatsvond, maar de inrichtingskaart heeft het ook over het weghalen van een kade waardoor overstroming kan optreden. Daarnaast zijn deze punten aan de orde geweest bij de beoordeling en uitspraak door de rechtbank Overijssel op 5 oktober 2018²⁶. In deze uitspraak is duidelijk aangegeven dat de overige effecten van de afwijkende uitvoering niet tot significant negatieve effecten op de instandhoudingen van het gebied leiden. Alleen het effect van vermessing moest nader onderzocht worden. Het beoordelen van de effecten daarvan vindt plaats in de huidige vergunning. De vergunning van 2012 vermeldt overigens dat de overstromingsvlakten bestaan uit natte laagtes met natuurlijk grasland, niet uitsluitend bestaand uit natuurlijk grasland.

De opmerking met betrekking tot de kwaliteit van de inrichtingsschets wordt ter kennisneming aangenomen. De betreffende vergunning is niet meer in werking, achteraf gezien was een betere tekening inderdaad duidelijker zijn geweest zowel bij de vergunningverlening als voor belanghebbenden.

C2. Ter kennisneming aangenomen. De gewijzigde uitvoering is onder andere aan de orde geweest in het afloopbericht en in de uitspraak van de rechtbank Overijssel van 5 oktober 2018. In deze vergunning wordt ter uitvoering van deze uitspraak alleen ingegaan op de effecten van mest.

C5. Uitvoering, vergunningaanvragen en de financiële planning zijn de verantwoording van de initiatiefnemer van een project. In dit geval het toenmalige waterschap Regge en Dinkel, nu Waterschap Vechtstromen.

C16, C18. Met betrekking tot de minnelijke oplossing, is van december 2017 tot juli 2018 samen met waterschap en gemeente een poging gedaan om gezamenlijk een aanbod aan de familie te kunnen doen. Dat is op dat moment niet gelukt. Vervolgens is in 2018 een nieuwe poging gedaan. Daarbij hebben we geprobeerd het omgekeerd aan te pakken en de familie gevraagd een voorstel te doen. Dit voorstel was in onze ogen en die van waterschap en gemeente zo verstrekkend dat de provincie Overijssel gemeend heeft geen tegenvoorstel te kunnen doen en te concluderen dat op dat moment overeenstemming niet mogelijk leek.

Voormalig gedeputeerde, mevrouw H. Maij heeft op 29 mei 2019 een mail gestuurd met het aanbod om naar de schade te kijken. Hier is de familie niet op ingegaan anders dan door te verwijzen naar hun eerdere voorstel.

Tenslotte is er op 16 september 2019 een overleg geweest tussen de bestuurders van gemeente, waterschap en provincie. Daar is afgesproken om een aanbod voor mediation aan de familie te doen. Op 7 oktober 2019 heeft de familie hierop in beginsel positief, maar met een aantal vragen gereageerd.

C19, C20. De rechtbank heeft in haar uitspraak van 5 oktober 2018 alleen het onderdeel bemesting (ontbreken daarvan) vernietigd. Provincie Overijssel moet **op dit punt** een nieuwe beslissing nemen op de handhavingsverzoeken.

D.

De samenvatting van het probleem dat de heer en mevrouw ██████ schetsen onder het kopje 'kern van de problemen' vraagt niet direct om een reactie als beantwoording van de zienswijze. De kern van het probleem voor de heer en mevrouw ██████ is de ondervonden natschade en wateroverlast. Dit zijn mogelijk gevolgen van het door Waterschap Vechtstromen uitgevoerde project. Wij zijn van oordeel dat het conflict in deze hoort te liggen bij het Waterschap Vechtstromen als uitvoerder en initiatiefnemer van

²⁶ ZWO 18/894 NATUUR AOO

dit project. Tegen het Waterschap Vechtstromen is door de heer en mevrouw [REDACTED] eveneens een handhavingsprocedure gevoerd waarin de gevolgen van het project met betrekking tot inundatie en grondwaterstanden als gronden voor het beroep zijn aangevoerd. Bij uitspraak van 5 oktober 2018 heeft de Rechtbank Overijssel het besluit van het Waterschap Vechtstromen tot afwijzing van dit handhavingsverzoek in stand gelaten. Tegen dit besluit is hoger beroep aangetekend. Waterschap Vechtstromen heeft in haar verweer onderbouwd dat het aantal inundaties overeenkomt met de voorspelling in het projectplan. Ook de verhoging van de grondwaterstanden zijn conform de voorspelling in het projectplan. 'De grondwaterstanden zijn in het voorjaar ca 0,2-0,3 m hoger geworden. Het grootste deel van de percelen heeft een goede grondwatersituatie (dieper dan 80 cm -MV, voor een klein deel nabij de Regge is deze grondwatersituatie 20-40 cm -MV. Dit is te nat voor (intensief) landbouwkundig gebruik. Aanvullende grondwatergerichte maatregelen kunnen hier een oplossing bieden (ophoging, sloot, drainage).'²⁷ Het door de heer en mevrouw [REDACTED] ingestelde hoger beroep is vervolgens ingetrokken. Overigens is ook in de Nb-wetvergunning van 2012 aangegeven dat de grondwaterstanden tot meer dan 25 cm kunnen stijgen (onder B 2.2., pagina 18 en 19).

Voor de natuurdoelstellingen van het gebied is vernatting en het herstel van de dynamiek overwegend gunstig geweest. Vanwege onze betrokkenheid als bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming voor het gebied, zijn wij gezamenlijk met gemeente en waterschap in overleg geweest met de heer en mevrouw [REDACTED] (zie C16, C18), en ook bereid dit overleg weer op te starten. Voor de toetsing van de mestuitspoeling verwijzen wij naar de overwegingen bij dit besluit.

Daarnaast wordt uitspoeling van de onkruidbestrijding (herbiciden) als nieuw onderwerp benoemd. Aan het gebruik van herbiciden zijn regels verbonden. Herbiciden mogen alleen volgens de gebruiksvoorwaarden worden gebruikt. Daarnaast gelden voorwaarden op basis van het Activiteitenbesluit (artikelen 3.78 tot en met 3.83 en artikelen 3.79 t/m 3.91 van de Activiteitenregeling). In deze voorwaarden is rekening gehouden met gebruik langs waardevolle beken (5 m afstand) en uiterwaarden (alleen spuiten onder droge omstandigheden). Deze voorwaarden bieden al een afdoende bescherming van het waterlichaam op het moment dat er geen inundatie plaatsvindt. Effecten op de habitattypen in hoogwatersituaties zijn uit te sluiten, in die gevallen treedt een aanzienlijke verdunning op waardoor een herbicide niet meer (acuut) toxisch is.

D 1,2

Deze beide onderdelen beschrijven het primaire effect: Het optreden van eutrofiering doordat mest uit dan wel afspoelt. Dat is een verschijnsel dat direct zichtbaar kan zijn, zoals ook door de indiener wordt geschetst. Of dit ook daadwerkelijk tot een verslechtering van het gebied leidt, is getoetst in B.1. Bij de toetsing is een beschrijving opgenomen van de hoeveelheid bemesting die jaarlijks wettelijk toelaatbaar is op basis van de meststoffenwet.

D 3

De opmerking is gericht op de vergunning van 2012. Ten overvloede merken wij op dat de percelen van [REDACTED] behoren tot het stroomgebied van de Regge waardoor nutriënten uiteindelijk via het grondwater of sloten kunnen uitspoelen.

D 4

Ter kennisneming aangenomen. Wij verwijzen tevens naar hetgeen onder D (kern van de problemen) is beschreven.

D 5

Ter kennisneming aangenomen.

D 6

Bemesting zoals die nu plaats kan vinden op de percelen van (en in gebruik door) de heer en mevrouw [REDACTED] is getoetst in deze vergunning, zoals op basis van de uitspraak van de rechtbank Overijssel is gevraagd.

²⁷ Verweerschrift Waterschap Vechtstromen, 23 januari 2019, Z-1820057 / 19064353

D 7,8

In tabel 2 is uitgegaan van de totale gebruiksnormen, op basis van de stikstofgebruiksnormen en fosfaatgebruiksnormen 2018, niet alleen voor dierlijke mest. De toelichting van de toegestane bemestingsperiode verwijst naar de toepassing van drijfmest. Naar aanleiding van de opmerking dat vaste mest ook twee weken eerder mag worden toegepast, zullen wij dit in de toelichting op de beschikking vermelden (paragraaf B1.12, bij tabel 2). Inhoudelijk doet dit verder niet af aan de analyse.

D 9, 10

Dit zijn zienswijzen op de uitvoering van maatregelen volgens het beheerplan Natura 2000. Op 9 oktober 2019 heeft de Raad van State een uitspraak (201900852/1/R2) gedaan over het hoger beroep dat door de heer en mevrouw [REDACTED] was ingediend. Het beroep is ongegrond verklaard, waarmee het beheerplan Natura 2000 onherroepelijk is. De ontwerp-vergunning waartegen zienswijzen zijn ingediend ziet niet op de uitvoering en planning van deze maatregelen. In deze vergunning wordt op basis van de aanvraag het aspect bemesting getoetst.

Ten overvloede merken wij op dat voor de uitvoering van de maatregelen uit het beheerplan Natura 2000 een gebiedsproces in uitvoering is. Voorafgaand aan de start van het gebiedsproces is door het platform Samen werkt Beter een verkenning uitgevoerd. De verkenning is besproken in platformoverleg op 5 november 2015 (Waterschap Vechtstromen, 10 september 2015. Regge-Archemermaten. Inclusief ontwikkelopgave EHS Regge Verkenning Samen Werkt Beter). In deze verkenning is duidelijk geworden dat de resterende opgaves in het gebied Regge-Archemermaten versnipperd in het gebied liggen. Vanwege de vele reeds gerealiseerde Regge-herstelprojecten voldoet dit gebied grotendeels aan gestelde doelen ten aanzien van Natura 2000, PAS en KRW. De verkenning geeft aan dat in 17 deelgebieden nog werkzaamheden noodzakelijk zijn. De gronden van de indiener maken daar geen deel van uit (zie bijlage 3 blz 37 van de betreffende verkenning);

D 11

Het laatste deel van de sloot loopt in Natura 2000-gebied zoals door de indiener aangegeven. De beschrijving in paragraaf A5 van de overwegingen bij deze vergunning is aangepast.

D 12

Naar aanleiding van dit onderdeel is de beschrijving in paragraaf B 1.1.2 van de overwegingen aangepast.

D 13

De uitspraak van de Raad van State over de PAS van 29 mei 2019 is bekend. De PAS had betrekking op de emissie van stikstofverbindingen en de negatieve effecten daarvan door depositie via de lucht op daarvoor gevoelige habitattypen. Het project voortzetting/wijziging/uitbreiding van Project Archem-Eerder hooilanden heeft geen gewijzigde emissies naar de lucht tot gevolg in vergelijking met de situatie voor uitvoering van het project.

E 1

Er zijn geen voorschriften opgenomen omdat op basis van de aanvraag daar geen noodzaak toe bestaat. Dat er boven de inhoudsopgave nog wel een verwijzing naar staat opgenomen is doordat dit in het standaard document voor vergunningen is opgenomen en niet is verwijderd. In de definitieve beschikking is deze verwijzing verwijderd. De gesuggereerde voorschriften voor 'toegestane' inundaties en grondwaterstand zullen wij niet opnemen. Inundaties en grondwaterstanden zijn het gevolg van regenval en de hydrologische toestand en niet afdwingbaar met een dergelijk voorschrift. De inrichting van het gebied bepaalt de optredende effecten. Volgens Waterschap Vechtstromen kunnen lokale aanvullende grondwatergerichte maatregelen hier een oplossing bieden (bijvoorbeeld ophoging, sloot, drainage). Daarnaast is gezien de conclusies met betrekking tot de optredende effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, het niet noodzakelijk om voorschriften aan het besluit te verbinden.

E 2

Wij onderschrijven de zienswijze niet. Het betreffende rapport is onderdeel van ons besluit en van de aanvraag. RHDHV heeft geen onderzoek op de percelen van de heer en mevrouw [REDACTED] uitgevoerd, maar is voor de aanvullende effectbeoordelingen wel in het veld geweest bij de locaties waar effecten mogelijk op zouden treden. RHDHV is een onafhankelijk bureau, lid van het netwerk groene bureaus en heeft anders dan de rol opdrachtnemer/opdrachtgever, geen binding met de aanvrager. Auteurs van het rapport zijn bekend met het Natura 2000-gebied. Daarnaast is het de verantwoording van de aanvrager welk bureau deze inhuurt voor de onderbouwing van de aanvraag. Daar waar op basis van de zienswijzen vragen ontstaan over het rapport of gebruikte gegevens is het Waterschap Vechtstromen om nadere gegevens of commentaar gevraagd.

E 3

De doelstellingen van het project zijn weergegeven in paragraaf A 1.2. Voor het beoordelen van deze vergunningaanvraag doet het niet ter zake of de doelstellingen van het project gericht zijn op het realiseren van doelstellingen van het Natura 2000-gebied. De kern is de toetsing of het project de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar brengt.

E 4

- a. Wij hebben de benamingen en uitvoering van de projecten geverifieerd bij het waterschap. De zienswijze is correct met betrekking tot de data van uitvoering. Wij hebben dit gewijzigd in paragraaf A 1.1 'voorgeschiedenis'.
- b. Per abuis is in de beschrijving van de ontvangen handhavingsverzoeken verwezen naar zowel datum van registratie als de datum van verzending. Dit is naar aanleiding van de zienswijze gewijzigd in de toelichting op het besluit.
- c. Het effect wordt in deze vergunning getoetst.
- d. Zie zienswijze punt G.
- e. Afwijzing handhavingsverzoek in tekst verbeterd naar aanleiding van zienswijze.
- f. Zie eerdere omschrijving bij zienswijze A. De titel van een project verwijst naar hetgeen onder dat punt is omschreven in het in het aanvraagformulier. Wij zien geen noodzaak dat te wijzigen.
- g. Het dempen en het opnieuw graven is onderdeel van de aanvraag. Naar aanleiding van de zienswijze is het Waterschap Vechtstromen om commentaar gevraagd. Zij geven aan dat wat in de aanvraag is beschreven naar hun mening correct is. Voor de beoordeling van de aanvraag doet dit overigens niet ter zake. Voor wat betreft de toetsing hebben deze ontwateringssloten alleen een rol voor wat betreft de afvoer van meststoffen. Beide zijn meegenomen als onderdeel van deze vergunningaanvraag.

E 5 Zie eerdere omschrijving bij zienswijze A. De titel van een project verwijst naar hetgeen onder dat punt is omschreven in het in het aanvraagformulier. Wij zien geen noodzaak dat te wijzigen.

E 6 Als toekomstige ontwikkelingen significant negatieve effecten op het Natura 2000-gebied kunnen hebben, zullen zij onafhankelijk van deze procedure een toestemmingsprocedure moeten doorlopen.

E 7

- a. Het besluit tot oplegging van een dwangsom van 25 januari 2019 is de aanleiding tot de aanvraag. Wij hebben dit toegevoegd als document dat ten grondslag ligt aan het besluit. Wij onderschrijven echter niet de zienswijze dat dit het belangrijkste document is. Dat is het ingevulde aanvraagformulier met bijbehorende stukken zoals weergegeven in A1.4.
- b. Het verslag is toegevoegd als bijlage bij de aanvraag. De opsomming onder A1.4 is in eerste instantie bedoeld om de onderdelen van de aanvraag op te sommen. Wij hebben naar aanleiding van de zienswijze het Waterschap Vechtstromen gevraagd het afwijkende beeld tussen Waterschap Vechtstromen en de heer en mevrouw [REDACTED] en Landgoed Huis Archem toe te lichten. Het waterschap verwijst naar hetgeen hierover is opgemerkt in de uitspraak van 5 oktober 2018 "Dat eisers over de reikwijdte van deze aanduiding alsmede over de te verwachten gevolgen van het projectplan foutief zijn voorgelicht door [REDACTED] heeft [REDACTED] ter zitting gemotiveerd bestreden en is (daarmee) niet aannemelijk geworden." Daarnaast is de provincie

Overijssel niet vertegenwoordigd geweest bij dit overleg en kan daar dan ook niet verder bij van dienst zijn.

- c. Het wijzigingsbesluit is geen onderliggend document van de aanvraag. Wij hebben dit wijzigingsbesluit benoemd onder A1.1, kopje voorgeschiedenis. Voor de beoordeling van onderliggende vergunningaanvraag is dit wijzigingsbesluit niet relevant omdat dit alleen betrekking had op de wijze van uitvoering van de werkzaamheden en daarbij horende mitigerende maatregelen (demping, wegvangen en verplaatsen van vissoorten) tijdens de uitvoering.

E 8

Alleen het aspect vermesting ligt in de aanvraag ter beoordeling voor. Paragraaf A 5 verwijst naar de doorlopen procedures waarin de overige aspecten al zijn getoetst. De toetsing van deze overige aspecten heeft stand gehouden bij de rechter, die uitsluitend met betrekking tot het aspect vermesting het handhavingsbesluit heeft vernietigd. Het uiteinde van de sloten ligt inderdaad binnen het Natura 2000-gebied zoals de indiener eerder onder E11 ook al heeft opgemerkt. De tekst is op dat punt gewijzigd.

E 9

Paragraaf B 1.1.1 bakent de in deze vergunning nader te toetsen aspecten af. De afbakening heeft plaatsgevonden op basis van de in 2012 verleende vergunning, op basis van het afloopbericht van de handhavingswaarschuwing en op basis van de uitspraak van de rechtbank Overijssel. Op basis van deze voorgeschiedenis is het landbouwgebruik en de daardoor mogelijk optredende vermesting het enige effect dat in deze vergunning moet worden beschouwd.

E 10

Paragraaf B 1.1.2 is getiteld 'Beschrijving van de effecten in de aanvraag'. Deze paragraaf geeft daarom weer wat in de aanvraag van Waterschap Vechtstromen door de aanvrager is opgenomen. In paragraaf B 1.1.3 wordt dan weergegeven hoe de provincie Overijssel over deze aanvraag oordeelt. Desondanks willen wij toch graag per punt reageren:

- a. Bij een Wnb vergunning Natura 2000 dienen wij erop toe te zien dat de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied niet in gevaar komen. Dat impliceert een toetsing op gebiedsniveau zoals dat hier is gebeurd. Het water dat de habitattypen kan inunderen is niet uitsluitend afkomstig van of onder invloed van de percelen in eigendom en/of gebruik van de heer en mevrouw [REDACTED]. Uiteindelijk stroomt in de Regge water vanuit het hele stroomgebied. De percentages zijn uitgedrukt in de vrachten die vanuit de Regge de Vecht instromen. Er worden daarom geen appels met peren vergeleken, maar nutriënten die bij dit uitstroompunt al stromen vanuit verschillende andere bronnen, met nutriënten die vanuit de percelen van [REDACTED] af zouden kunnen spoelen. Andermaal wordt in de zienswijze verwezen naar onderdelen die in de vergunning van 2012 zijn opgenomen of niet opgenomen en alsnog getoetst moeten worden. Juist dat gebeurt in deze vergunning, zie ook punt E 9.
- b. Bij het schrijven van de notitie (onderdeel van het besluit dwangsom) is geen referentie gevonden die iets zei over de gemiddelde uitspoeling, daarom moest zelf een inschatting gemaakt worden. In de notitie is een gemiddelde af- en uitspoeling van 50% als realistisch beschouwd, maar is tevens aangegeven met de kanttekening dat dit waarschijnlijk een overschatting van het effect is. Dat daarbij vooral aan de voorzichtige (hoge) kant is gezeten, is mede ingegeven door het voortoets karakter van de notitie. In een voortoets kun je beter aan de hoge kant zitten met de effectbepaling dan aan de lage kant. Een voortoets dient alleen om inzichtelijk te maken of een effect kan optreden. De adviseurs van RHDHV hebben literatuur gevonden waarin de uitspoeling vanaf graslanden is gemodelleerd en hebben dit aspect nader beschreven. Daarmee is een percentage van 15% wel wetenschappelijk gefundeerd, waar in de notitie alleen een inschatting is gemaakt. Zie ook punt e. waarin dit aspect mede als zienswijze naar voren komt.

- c. Bij RHDHV is de bron nagevraagd. Bron is de Bodemkaart 1:50.000 (Stiboka 1983; 22 West 22 Oost²⁸). De gronden in het dal van de Regge bestaan uit grillige afzettingen met in het beekdal de beekerdgronden (dit zijn lemige zandgronden).
- d. In de figuren en tabellen is door RHDHV in de aanvraag aangegeven wanneer de inundaties t/m 2018 hebben plaatsgevonden. Vervolgens is gekeken naar de overlap van inundaties met bemesting, om te kunnen beoordelen of dit een daadwerkelijk probleem kan zijn. Deze stap is uitgevoerd door eerst te kijken welke inundaties in de toegestane bemestingsperiode hebben plaatsgevonden. Een verdere beperking heeft plaatsgevonden door te kijken naar welke inundaties vanaf 1 april hebben plaatsgevonden. RHDHV heeft aangegeven dat er door de grondwaterstanden in het gebied pas vanaf 1 april bemest kan worden. Dit komt inderdaad niet overeen met de toegestane bemestingsperiodes vanaf 1 / 15 februari, maar met de periode waarin volgens RHDHV bemesting in de praktijk mogelijk is. Hierdoor zijn er inundaties in de grafiek waarin bemesting wel werd toegestaan, maar in de praktijk waarschijnlijk niet heeft kunnen plaatsvinden omdat de grond nog te nat was om te berijden. Uit deze beschouwing volgt dat de overlap tussen bemesting en inundatie in de praktijk beperkter is dan als puur naar de toegestane periode wordt gekeken. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van vermesting door inundatie op de habitattypen beschreven.
- e. Naar aanleiding van de zienswijze hebben wij via het waterschap RHDHV om een nadere toelichting gevraagd op mogelijk hogere afspoeling en uitspoeling bij hogere waterstanden. Op pagina 18 in het effectrapport is al toegelicht wat de hogere grondwaterstanden mogelijk doen ten aanzien van afvoer van fosfor en stikstof naar het oppervlaktewater. Daarbij is rekening gehouden met hoge grondwaterstanden en oppervlakkige afvoer. De gronden bij de Regge hebben net als de gronden in het Stowa rapport te maken met hoge grondwaterstanden in de winter en lage grondwaterstanden in de zomer.

Voor de toepassing van bemesting is voldoende drooglegging nodig (voldoende lage grondwaterstand), anders kan niet bemest worden. Citaat rapport: *"De oppervlakkige afvoer van **mobile fosfaat** bij hoge grondwaterstanden en/of hoge neerslag naar het oppervlaktewater is vrijwel ongewijzigd in het projectgebied als gevolg van het Reggeherstelproject. Voor de bemesting is voldoende drooglegging nodig. Bij een tijdelijke hoger neerslag (na voldoende drooglegging en bemesting) kan tijdelijk oppervlakkige afvoer plaats vinden die niet anders is dan in de situatie voor de projectingrepen met uitzondering bij [REDACTED]. De situatie bij [REDACTED] is door de demping van perceelssloten natter; hierdoor blijft het terrein natter, kan dit later worden bemest en zal bij hevige neerslag mogelijk tijdelijk langer op het veld blijven staan [toegevoegd: omdat er minder drainage is vanwege demping van sloten] met uiteindelijk alleen afvoer op de nieuwe ontwateringssloot [toegevoegd: dat voor minder drainage zorgt dan voorheen]. De ontwatering is minder dan in de oude situatie waardoor in totaal mogelijk minder (snel) fosfor naar de Beneden Regge kan worden afgevoerd."*

Ten aanzien van **stikstof** is de uitspoeling naar de Beneden Regge ongewijzigd. Stikstof dat via (ondiepe) afspoeling op het oppervlaktewater terecht kan komen is het effect vergelijkbaar met oppervlakkige afvoer van fosfor. Bij [REDACTED] is door vernatting en slechtere afvoer mogelijk sprake van minder afvoer ten opzichte van de oude situatie. Bij de overige percelen is bij een tijdelijke hoger neerslag (na voldoende drooglegging en bemesting) zal tijdelijk oppervlakkige afvoer plaats vinden die niet anders is dan in de situatie voor de projectingrepen."

Een eenduidige antwoord op de vernatting bij [REDACTED] is volgens RHDHV niet in % uit te drukken. Ook in het STOWA-rapport is aangegeven dat de onderzoeksopzet en metingen niet 1 op 1 over te nemen is en dat elke situatie weer specifiek is. De uitspoeling van stikstof van ongeveer 15% is ter indicatie van een realistische uitspoeling van stikstof.

Volgens de reactie van RHDHV spelen bij [REDACTED] meerdere factoren die van invloed zijn op de mate van af- en/of uitspoeling:

²⁸ Of te raadplegen via Atlas van Overijssel: <https://geo.overijssel.nl/viewer/app/master/v1>

- situatie met hogere grondwaterstanden en/of natte omstandigheden bij hoge neerslag is een tijdelijke situatie; bij [REDACTED] is geen sprake van blijvende hoge grondwaterstanden. De grondwaterstanden staan onder invloed van de waterpeilen op de Beneden Regge (Wij verwijzen tevens naar hetgeen onder D (kern van de problemen) is beschreven).
- lokale ontwatering is qua capaciteit afgenomen waardoor de waterafvoer (stikstof/nitraat) naar de Beneden Regge minder snel is;
- de mate van uitspoeling wordt beïnvloed door de grondwaterstroming; deze wordt bepaald door de waterpeilen op de Beneden-Regge.
- door verminderde drainage is onder natte omstandigheden het veld minder toegankelijk voor bemesting; pas na voldoende drooglegging kan bemest worden.
- vanuit bedrijfsvoering wordt bemesting zodanig toegepast zodat deze zo veel mogelijk ten goede komt aan het gewas en er zo min mogelijk verlies door uitspoeling optreedt.

De vraag moet volgens RHDHV beantwoord worden of in de nieuwe situatie er een risico is op meer uit- of afspoeling van meststoffen van de landbouwgronden. In de nieuwe situatie is volgens RHDHV geen sprake van extra vermesting via af- of uitspoeling van meststoffen ten opzichte van de 'oude' situatie vanwege de hierboven genoemde punten.

Wij stellen vraagtekens bij deze analyse. Volgens het in de aanvraag aangehaalde rapport²⁹ is bij hogere grondwaterstanden sprake van een grotere afvoer van meststoffen en nutriënten, vooral in dergelijke perioden vindt afvoer plaats. Wij achten het aannemelijk dat de afvoer van meststoffen ook in een niet overstromingssituatie iets verhoogd kan zijn. Een specifiek percentage kunnen wij daar echter niet voor vaststellen. De mogelijke toename van afspoeling en uitspoeling is ook sterk afhankelijk van wanneer en onder welke omstandigheden wordt bemest. Uit de analyse van waterkwaliteit blijkt echter dat – ook als er wel een toename van uitspoeling en afspoeling heeft plaatsgevonden – de waterkwaliteit en daardoor de instandhoudingdoelen niet worden beïnvloed.

Er wordt in de aanvraag ook specifiek verwezen naar metingen van de waterkwaliteit van de Regge voor en na uitvoering van het project (beschreven onder paragraaf B 1.1.2, kopje waterkwaliteit Beneden Regge). Hierin zijn geen aanwijzingen dat het project op de schaal van het Natura 2000 gebied via vermesting een negatief effect kan hebben gehad op de algemene waterkwaliteit (verbindingen van stikstof en fosfor). Hierdoor zijn de omstandigheden niet gewijzigd en kunnen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied worden uitgesloten. Op basis van bovenstaande beschrijving (factoren uitspoeling afspoeling en ontbreken effecten waterkwaliteit), vinden wij de inschatting van RHDHV dat er gemiddeld 15% uitspoelt en dat deze uitspoeling vergelijkbaar is met de voormalige situatie realistisch. Wij hebben de tekst van paragraaf B1.1.3 onder kopje mogelijke effecten bemesting hierop aangepast.

- f. Nazomerbemesting is niet expliciet in de aanvraag beschreven, maar er is ook niet aangegeven dat alleen in het voorjaar wordt bemest. Er is rekening gehouden met de gehele toegestane mestperiode, met de kanttekening dat pas vanaf 1 april op natte percelen kan worden bemest. Zie ook de beantwoording bij d.
- g. Naar aanleiding van de zienswijze is het Waterschap Vechtstromen om een toelichting gevraagd: De betreffende rapporten geven een weergave van de waterkwaliteit in relatie tot de doelen uit de Kaderrichtlijn Water. In het hele beheergebied van het Waterschap Vechtstromen worden de doelen (nog) niet gehaald, maar het waterschap werkt aan verschillende maatregelen om deze doelen te bereiken. De gegevens van de waterkwaliteit uit de aanvraag geven weer dat er sinds 2012/2013 geen negatieve trend is ontstaan die aan het project zou kunnen worden toegeschreven.

²⁹ Schoumans et al. 2008. 30 vragen en antwoorden over fosfaat in relatie tot landbouw en milieu. Wageningen. Alterra.

Het restant van de Regge mondt uit in de huidige hoofdstroom. De stromingsrichting van de Regge is ongeveer dwars op de monding. Daarmee is het geen onderdeel van de hoofdstroom. In de monding kan enige stroming en menging optreden, maar verder vanaf de monding kan het restant voor wat betreft de ecologische ontwikkeling als stilstaand water worden beschouwd. Ook de ondiepte die zichtbaar is op de luchtfoto wijst hierop. Bij hoog water zal dit uiteraard overstromen, net als andere stilstaande wateren in de uiterwaarden.

E 12

Zie D 12.

E 13

Het volgens de indiener van de zienswijze op de foto zichtbaar zijn van slib dat duidt op eutrofiering is een illustratie van het primaire effect en wordt verder ter kennisneming aangenomen.

E 14

Als op de overstromingsvlakten met grasland slib wordt afgezet, wil dat nog niet zeggen dat dit ook gebeurt op de specifieke plaatsen waar habitattypen aanwezig zijn of zich dienen te ontwikkelen. De mogelijkheden voor slibafzet op de habitattypen zijn besproken bij paragraaf B 1.1.2 en paragraaf B1.1.3.

E 15

Aspecten waterkwaliteit, inundatie, slibafzetting

Het onderbelicht zijn van de grondwaterstandverhoging en de sterke fluctuaties daarvan. Dit aspect is alleen van belang in verband met de afstroming / uitspoeling van mest en nutriënten. De grondwaterstanden in de betreffende percelen hebben geen directe negatieve gevolgen op het Natura 2000-gebied. Het meer vasthouden van water, hogere grondwaterstanden en meer dynamiek heeft juist een positief effect op de instandhoudingsdoelstellingen.

De gestelde tegenstrijdigheid tussen het rapport van EcoNatura en het bij de aanvraag gevoegde rapport van RHDHV lichten wij toe bij de beantwoording van de zienswijze van het Landgoed Huis Archem (paragraaf 2.3.).

F

Op verzoek van indiener is het bezwaar van 8 maart 2019 als onderdeel van de zienswijze opgenomen. Een aantal van de in dit bezwaar aangedragen punten komen overeen met de zienswijze en worden niet meer apart besproken. Ook bezwaren gericht op de procedure worden niet apart besproken.

Bezwaren gericht op notitie bij besluit dwangsom

- Omschrijving in tekst: frequente of incidentele inundaties. In de notitie wordt gerekend met een 50% uit- dan wel afspoeling van mest. Hierdoor vervalt de noodzaak een specifieke frequentie van inundatie te benoemen. Overigens wordt met incidenteel bedoeld dat de gronden niet jaarrond of gedurende een geheel seizoen onder water staan.
- De berekening van vaste mest zou niet kloppen. Gehanteerd is 20 ton vaste mest x 6,4 kg N/ton (zoals in de actuele tabel staat) x 60% x oppervlakte. De 60 % is de werkingscoëfficiënt van vaste mest. Dat is de formule waarmee bepaald wordt hoeveel kunstmest dan nog mag worden toegepast (kunstmest en dunne mest hebben een werkingscoëfficiënt van 100%).
- Het meenemen van 12 RWZI's in plaats van één RWZI in het beheerplan Natura 2000. In het beheerplan is alleen naar de RWZI Den Ham gekeken omdat deze op korte afstand van het gebied ligt. Het effluent van de overige RWZI's (net als de nutriënten vanuit Duitsland) zijn als totaal meegenomen. Het totale effluent van deze RWZI's draagt wel bij aan de nutriëntenlast. De nutriëntenlast in het water wordt niet alleen door [REDACTED] bepaald, maar door het stroomgebied.
- De vermeende ondeskundigheid op het gebied van het beheerplan. Er is een meer actuele bron gebruikt dan het beheerplan.
- Het niet meenemen van fosfaat en plaatsen waar habitattypen met ontwikkelingsdoelstellingen zich zouden kunnen ontwikkelen. Naar aanleiding van het bezwaar is bij het waterschap aangegeven dat

ook fosfaat in de aanvraag moet worden meegenomen en dat ook aandacht moet zijn voor ontwikkeldoelstellingen.

- Het niet meenemen van uitgebreide beschrijving van habitattypen, de situatie daarvan en kansen op verbetering en ontwikkeling. De notitie is een voortoets, geen beheerplan of herstelplan. Op basis van de uitspraak van de rechtbank is gekeken of een effect door mest **kan** optreden. Er is geconcludeerd dat een effect mogelijk is, en vervolgens is een dwangsom aan het waterschap opgelegd. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de onderhavige beschikking.
- Een verwijzing naar EcoNatura voor de doelen van het gebied is niet noodzakelijk. Deze staan in het aanwijzingsbesluit van het ministerie en zijn in bijlage 2 bij het besluit al samengevat.

De opmerking met betrekking tot de ontstane 'heksensoep' in het doodlopende restant van de Regge. Dit wordt als niet verenigbaar met de doelstellingen van Natura 2000 gezien. De wijze waarop bij Natura 2000 en Wnb-vergunningen worden getoetst is op gebiedsniveau, niet op postzegelniveau. Ter plaatse van het doodlopende restant van de Regge bevinden zich geen habitattypen of soorten. De doelstellingen van een gebied zijn weergegeven in het aanwijzingsbesluit en hoeven niet allemaal op elke plaats gerealiseerd te worden. Van goed praten is geen sprake. Wij verwijzen verder naar de conclusie in paragraaf B1.1.3, kopje 'Restant reggelooop'.

Verwijzing naar concept stukken en beheerplannen is voor de behandeling van deze vergunningaanvraag niet relevant.

De vermeende tegenstrijdigheid tussen Econatura en RHDHV is bij de beantwoording van de zienswijzen van Huis Archem toegelicht (paragraaf 2.3 van deze reactienota).

2.2 Reactie op zienswijze Gemeente Ommen

De gemeente Ommen constateert dat in delen van het projectgebied een regulier landbouwkundig gebruik niet (goed) meer mogelijk is. Voortzetting van dit landbouwkundig gebruik (en het verlenen van de vergunning) acht de gemeente Ommen onwenselijk vanuit oogpunt te beschermen en te ontwikkelen natuur en waterwaarden. Vanuit oogpunt van een goede procesgang pleit de gemeente Ommen voor een oplossingsgerichte aanpak in de casus [REDACTED]. Samen met de provincie Overijssel en het waterschap Vechtstromen gaat de gemeente Ommen daartoe graag in overleg.

We nemen de zienswijze van de gemeente Ommen ter kennisneming aan. Het conflict dat de heer en mevrouw [REDACTED] hebben met de 'overheden' is naar aanleiding van de mogelijkheden hun landbouwgrond te gebruiken. Naar onze mening is dat geen conflict met ons maar met het Waterschap Vechtstromen. De heer en mevrouw [REDACTED] geven aan 'omdat wij bij de overheden geen gehoor vinden voor onze problemen, focussen wij ons op de negatieve belasting van natuur'.

Of de gronden wel of niet geschikt zijn als landbouwgrond is geen onderwerp van deze vergunning. De gemeente Ommen vraagt om in overleg tot een oplossing te komen. Wij verwijzen hiervoor naar de beantwoording van de zienswijze C16, C18 van de heer en mevrouw [REDACTED].

2.3 Reactie op zienswijze Landgoed Huis Archem

Voor wat betreft de passages in de in 2012 verleende vergunning waar het Landgoed Huis Archem in haar zienswijze meerdere malen naar verwijst, verwijzen we naar de uitspraak van de rechtbank van 5 oktober 2018, overweging 9:

" De rechtbank onderschrijft het standpunt van verweerder, zoals neergelegd in zijn verweerschrift, dat de bewuste passages 'slechts' overwegingen betreffen en geen afdwingbare vergunningvoorschriften. Indien dat wel de bedoeling was geweest, hadden deze passages opgenomen moeten worden onder het kopje 'voorschriften' van de natuurvergunning.

Verder onderschrijft de rechtbank het standpunt van verweerder dat de Wnb hem niet de bevoegdheid geeft om het verlagen van de grondwaterstanden bij het waterschap af te dwingen. Indien deze passages waren opgenomen onder het kopje 'voorschriften', had het waterschap een handhavingsbesluit gebaseerd op het niet nakomen van dit voorschrift met succes kunnen bestrijden.

Deze beroepsgrond slaagt niet "

We nemen de opmerking van Landgoed Huis Archem over de agrarische waarde van de percelen in het verleden voor kennisneming aan. De geschiktheid van gronden voor agrarisch gebruik is geen toetsingskader voor de Wet natuurbescherming. De vergunning ziet alleen op de mogelijke gevolgen van dit agrarische gebruik vanwege vermesting op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied.

In de zienswijze gaat het landgoed Huis Archem in op een aantal gesignaleerde problemen met het agrarisch gebruik. Het landgoed acht het aannemelijk dat de voormalige drainerende werking van de Regge is gestopt, met als gevolg dat een kwelstroom tot in het maaiveld is ontstaan. Hierdoor ziet het landgoed bij pachter beperkingen in de bedrijfsvoering en constateren dat meststoffen direct in de Regge stromen en op zijn minst gevoelsmatig, impact hebben op de te ontwikkelen natuurdoelen. Om dit te onderzoeken heeft het landgoed gezamenlijk met de familie een second opinion door EcoNatura uit laten voeren voor de verleende vergunning op basis van het projectplan (de in 2012 verleende vergunning). Volgens deze second opinion is er een conflict tussen Natura 2000 en het landbouwgebruik.

Het rapport van EcoNatura is bij ons bekend en is (zie paragraaf A1.4) bij de behandeling van de vergunningaanvraag betrokken. Wij zijn van oordeel dat het rapport van EcoNatura beschouwd moet worden als een voortoets, waarin de vraag centraal staat of mestuitspoeling negatieve effecten kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Het onderzoek gaat verder niet in of deze effecten ook daadwerkelijk optreden of kunnen optreden op die locaties waar zich instandhoudingsdoelstellingen bevinden of waar deze volgens het beheerplan Natura 2000 ontwikkeld dienen te worden. Wel worden in het onderzoek maatregelen geschetst die genomen zouden kunnen worden om effecten te verminderen. Bij het opleggen van een dwangsom op 25 januari 2019 zijn wij parallel tot dezelfde conclusie gekomen: mestafspoeling kan een effect op Natura 2000 hebben. Daarom hebben wij een dwangsom opgelegd aan het waterschap om de ingreep ongedaan te maken of de effecten nader te onderzoeken en vergunning aan te vragen. Volgens het in opdracht van het waterschap uitgevoerde onderzoek van RHDHV treden effecten niet op en zijn maatregelen niet noodzakelijk. Het Landgoed Huis Archem gaat op deze beoordeling inhoudelijk niet in, maar verwijst alleen naar het 'haaks staan' van de conclusies van het rapport van EcoNatura en het rapport van RHDHV. Dit kan naar ons oordeel verklaard worden doordat EcoNatura naar mogelijke effecten heeft gekeken op het niveau van een voortoets en RHDHV de mogelijk optredende effecten in meer detail heeft uitgewerkt waarbij ook gekeken is naar de effecten ter plaatse van habitattypen en leefgebieden voor soorten.

Net als de gemeente Ommen vraagt landgoed Huis Archem om in overleg met de heer en mevrouw [REDACTED] tot een oplossing te komen. Wij verwijzen hiervoor naar de beantwoording van de zienswijze C16, C18 van de heer en mevrouw [REDACTED]

Bijlagen

Bijlage 3A. Zienswijze heer en mevrouw [REDACTED] (omwonende)

Bijlage 3B. Zienswijze gemeente Ommen

Bijlage 3C. Zienswijze landgoed Huis Archem

Bijlage 3D. Bezwaar de heer en mevrouw [REDACTED] (omwonende) tegen dwangsombeschikking